

Årsrapport 2018

Indhold

Ledelsens beretning

Formandens beretning	4
DIP i 2018	5
Investeringer	8
Samfundsansvar	11
Forventninger til 2019	14
Honorar og aflønning	15
Risici og kapitalforhold	16
Regnskab 2018	19
Bestyrelsen og direktionens ledelseshverv pr. 31/12-2018	20

Påtegninger

Ledelsespåtegning	22
Den uafhængige revisors revisionspåtegning	23

Årsregnskab 2018

Resultatopgørelse og totalindkomstopgørelse	27
Balance	28
Egenkapitalopgørelse	30
Noter	31
Forklarende tekst til nøgletal	59
Ordliste	60

Depotrente
6,3 pct. før skat

Indbetalinger
1.003 mio. kr.

ÅOP
0,73 pct.

41 mia. kr. i
balance

1.456 mio. kr. i
udbetalte
pensioner

29.070
medlemmer

Adm. omk. pr.
medlem 558 kr.

0,05 pct.
adm. omk. ift.
hensættelser

Formandens beretning

2018 var et begivenhedsrigt og udfordrende år for den danske pensionsbranche.

De finansielle markeder var præget af uro, og i medierne kunne medlemmerne læse om hvidvask i bankerne, svindel med udbytteskat, og at længere levetider kan medføre lavere pensioner.

Takket være en diversificeret investeringsportefølje kom DIP ud af 2018 med et investeringsafkast på -1,7 pct. Afkastet er negativt, men sammenlignet med resten af branchen er DIP's medlemmer blandt dem, der har klaret sig bedst i 2018.

Det er særligt pensionskassens investeringer i ejendomme, som har klaret sig godt i 2018. Det skyldes til dels et gunstigt ejendomsmarked, dels at pensionskassen har haft succes med at skabe gode afkast ved salg og ved at optimere på ejendomsporteføljen.

2018 blev året, hvor mangeårige drøftelser om en fælles pensionskasse for ingeniører tog et markant skridt i den rigtige retning. Som led i overenskomstforliget med Akademikerne blev det aftalt, at alle nyansatte ingeniører ansat under offentlig overenskomst pr. 1. oktober 2018 optages i DIP.

Bestyrelsen stiller forslag om at fusionere DIP med Juristernes og Økonomernes Pensionskasse (JØP) på generalforsamlingen den 29. april 2019. Ambitionen er at skabe den bedste pensionskasse for akademikere, og det

mener bestyrelsen kan ske med en pensionskasse, der samler ingeniører, økonomer og jurister.

En fusion med JØP tager udgangspunkt i et velfungerende og tæt samarbejde. De to pensionskasser har i en længere årrække haft fælles investeringsafdeling, og i 2015 indgik DIP og JØP et fælles administrationsfællesskab. De to pensionskasser har i samarbejde skabt gode resultater, og det udgør et solidt fundament under medlemmernes pensioner. En fusion vil udbygge dette fundament.

En samlet pensionskasse vil kunne tilbyde bedre, mere fleksible og tidssvarende produkter til medlemmerne. Samtidig vil det blive billigere for medlemmerne at få administreret deres pension. To gode grunde til at DIP's bestyrelse anbefaler at fusionere med JØP.

DIP har som formål at skabe det højst mulige afkast til medlemmerne og samtidig være en ansvarlig investor. Sagerne om hvidvask i bl.a. Danske Bank og Nordea samt svindel med udbytteskat har haft stor bevågenhed i pensionskassen, og der skal ikke herske tvivl om, at bankernes involvering i hvidvask og sagen om svindel med udbytteskat er i klar strid med pensionskassens principper og værdier. Derfor valgte pensionskassen i efteråret 2018 at sætte en række banker på pensionskassens observationsliste. Det betyder, at pensionskassen har været og er i dialog med en række banker om deres involvering i og håndtering af sagerne for på den måde at påvirke organisationerne til at ændre adfærd.

DIP i 2018

Pensionskasse i udvikling

DIP er en pensionskasse i positiv udvikling. Medlemstallet stiger, og formuen er de sidste fem år steget fra 33 mia. kr. i 2013 til 41 mia. kr. i 2018. Pensionsprodukterne er blevet forbedret over årene samtidig med, at medlemmerne skal betale mindre for at få administreret deres pensionsordninger.

For at sikre at pensionskassen får de bedste forudsætninger for at udvikle sig, stiller bestyrelsen forslag om en fusion mellem DIP og JØP på generalforsamlingen den 29. april 2019.

FUSION

Fusion i 2019

Det er bestyrelsens vurdering, at en fusion er det næste naturlige skridt i samarbejdet med JØP.

Bestyrelsen har arbejdet intenst med at skabe et godt fundament for en fusion, og den fælles ambition er at skabe den bedste pensionskasse for akademikere – til gavn for alle nuværende og fremtidige medlemmer.

Sammen er vi stærkere

Der er flere grunde til, at DIP's bestyrelse anbefaler en fusion med JØP. Helt overordnet gælder det, at styrken ligger i fællesskabet.

DIP har ved udgangen af 2019 29.070 medlemmer, og JØP har 67.466 medlemmer. Med knap 100.000 medlemmer og en samlet formue på 120 mia. kr. vil en pensionskasse for disse to grupper af akademikere kunne levere bedre og billigere service til medlemmerne. En fusion vil sikre, at pensionskassen får adgang til mere attraktive investeringsmuligheder og større grad af indflydelse som ansvarlig investor.

Billigere og bedre pension

Hvad der i 2005 startede med bofællesskab mellem DIP og JØP, og senere fælles investeringsafdeling, førte i 2015 til administrationsfællesskabet P+. Det positive samarbejde har nu indfriet forventningerne om at gøre det billigere og bedre

for medlemmerne at have pension hos DIP. På fem år er administrationsomkostningerne pr. medlem faldet fra 764 kr. i 2013 til 558 kr. i 2018.

Med en fusion kan administrationsomkostningerne sænkes yderligere. Forventningen er, at medlemmerne vil skulle betale 500 kr. om året, når en eventuel fusion mellem DIP og JØP er gennemført.

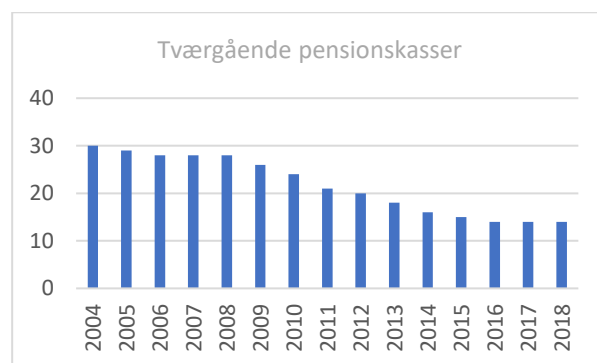
Med en fusion kan de to pensionskasser fastholde de gevinster, samarbejdet allerede har givet, men også udnytte, at synergierne og besparelserne ved en fælles pensionskasse vil være større end et administrationsfællesskab mellem to pensionskasser.

Ruster os til fremtiden

Stor konkurrence i markedet, øget regulering og behovet for at have adgang til større og bedre investeringsmuligheder som investor gør, at tendensen i branchen er at konsolidere sig.

I løbet af de sidste knap 15 år er antallet af pensionskasser mere end halveret. Med udgangen af 2018 var der 14 danske pensionskasser.

Figur 1. Udvikling i antallet af tværgående pensionskasser i Danmark 2004-2018

Kilde: Forsikring & Pension.

En sådan udvikling skal en arbejdsmarkedspensionskasse som DIP være rustet til, så pensionskassen også fremadrettet har de bedste forudsætninger for at skabe gode pensioner til medlemmerne - både på den korte og

ikke mindst den lange bane. Derfor er det bestyrelsens anbefaling at fusionere med JØP.

Vi skal være omkostningseffektive

Forventningen er, at en eventuel fusion samlet set vil sikre en årlig besparelse på mere end 125 mio. kr.

Som pensionskasse er det blevet stadig sværere at fastholde lave omkostninger. Det skyldes bl.a. myndighedernes regulering, som stiller krav til pensionskassen og medfører stigende administrative opgaver og udgifter til IT. En meget konkret gevinst ved en fusion mellem de to pensionskasser vil være, at man kan fjerne en række administrative opgaver, idet de kun vil skulle udføres én gang i stedet for to. Dette vil gøre det nemmere for pensionskassen at honorere forventede fremtidige reguleringskrav og krav til compliance.

Omkostningerne til investeringer er ligeledes et område, hvor pensionskassen vil kunne høste besparelser ved en fusion. Samarbejdet vil sikre, at eksisterende synergier fortsat kan maksimeres med betydelige gevinster til følge. Samtidig vil pensionskassens formue og antallet af medlemmer give adgang til andre og mere attraktive investeringsmuligheder, og som ansvarlig investor kan man tale med en fælles og styrket røst.

Skalafordelen er desuden med til at understøtte udviklingen af fælles IT-systemer, der på den mest omkostningseffektive måde kan sikre medlemmerne nye fleksible tilbud.

I ønsket om at konsolidere sig er det afgørende at finde gode partnere, som matcher DIP, hvis pensionskassen fortsat skal levere branchens bedste løsninger til ingeniørerne. Det er bestyrelsens vurdering, at lighedspunkterne mellem medlemmerne af DIP og JØP, såsom de lange uddannelser, gode jobs, høje opsparinger og få erhvervsskader, er en fordel, når det gælder en fusion.

Alle medlemmer bevarer deres rettigheder

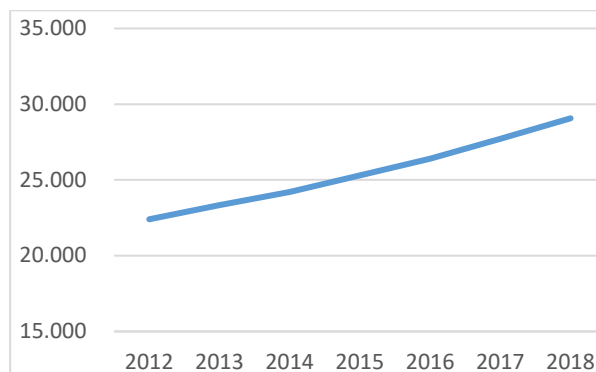
Nuværende medlemmer af DIP bevarer deres rettigheder og pensioner i forbindelse med en fusion.

Fusionen bygger på et princip om, at medlemmerne ikke må stilles ringere i forbindelse med en fusion. Bestyrelsen har skarpt fokus på dette, og princippet er blevet efterprøvet. Konklusionen er, at ingen medlemmer taber ved en fusion mellem DIP og JØP.

IDA samler ingeniørerne i DIP

DIP har stigende medlemstal. Det skyldes bl.a., at overenskomstforliget med Akademikerne pr. 1. oktober 2018 sender alle nyansatte ingeniører under offentlig overenskomst til DIP.

Figur 2. Medlemsudvikling i DIP

Medlemsvæksten skyldes også, at mange ingeniører går rundt med en iværksætter i maven, og at flere og flere vælger at stifte egen virksomhed. Heldigvis har ingeniørerne succes med at skabe arbejdspladser, og når de nye ingeniørvirksomheder vækster, sikrer de deres medarbejdere med en firmapensionsordning i DIP.

Depotrente på 6,3 pct. i 2018

DIP er 100 pct. medlemsejet, og det er et princip, at DIP's medlemmer skal have del i det afkast, pensionskassen opnår. Det sker gennem depotrenten, som er den årlige forrentning, der tilskrives medlemmernes depot. Depotrenten fastsættes årligt af bestyrelsen på baggrund af pensionskassens økonomi.

Langt størstedelen af DIP's medlemmerne havde en depotrente på 6,3 pct. i 2018. Depotrenterne for Regulativ 3 og 4 fastsættes ud fra en model, som pensionskassen kalder markedsrente med udjævning. Det betyder, at afkastet bliver udjævnet over en femårig periode, hvilket modvirker store udsving i pensionerne fra år til år trods udsving i afkast.

Figur 3. Udviklingen i depotrenten for Regulativ 3 og 4

År	Foreløbig depotrente
2019	5,0 %
2018	6,3 %
2017	6,1 %
2016	5,4 %
2015	5,9 %

Udlodning af egenkapital

På generalforsamlingen i 2018 blev det vedtaget at udlodde den del af egenkapitalen, der er øremærket til de udmeldte tillægspensioner på Regulativ 3 og 4.

Udlodningen sker, fordi pensionskassen i forbindelse med implementeringen af de såkaldte Solvens II-regler har fået klarhed over kravene til pensionskassens solvensbehov, og bestyrelsen har derfor vurderet, at en stor del af

egenkapitalen kan overføres fra pensionskassens opsparing til medlemmernes.

Medlemmerne gav bestyrelsen mandat til at beslutte, hvornår udlodningen skal ske. Efter drøftelser om udlodningen med Finanstilsynet er udlodningen indarbejdet i regnskabet for 2018, og selve udlodningen til medlemmernes depoter forventes at ske i løbet af marts måned 2019.

Mere produktfleksibilitet til medlemmer på Regulativ 3

Der er udsigt til mere produktfleksibilitet og valgfrihed for hidtidige medlemmerne på Regulativ 3, idet generalforsamlingen også gav opbakning til bestyrelsens forslag om at lægge Regulativ 3 og 4 sammen.

Når de to regulativer bliver lagt sammen, vil over 95 pct. af DIP's medlemmer være på samme regulativ. Her vil medlemmerne eksempelvis kunne justere forsikringsdækninger og vælge mellem forskellige investeringspuljer.

Sammenlægningen af Regulativ 3 og 4 vil ske primo 2020, og medlemmerne kan allerede nu ringe ind og blive overflyttet.

Vi lever længere – pensionerne skal holde længere

Lavere forventninger til afkast og længere levetider præger pensionsbranchen. Det vil kunne ses på pensionsprognoserne det kommende år.

For medlemmerne af DIP betyder det, at der vil ske ændringer i udbetalingsforløbet, så de vil få lidt færre penge i starten af pensionisttilværelsen – til gengæld vil de række længere.

Interessen for pension er stigende

DIP kan mærke en stigende interesse for pension blandt medlemmerne. Hjemmesiden har fine besøgstal, og medlemmerne bruger *Min pension* til at finde deres egne tal og lave beregninger.

Den personlige dialog er vigtig for DIP, og i 2018 benyttede mere end 6.500 sig af muligheden for at kontakte DIP's

medlemsservice. Mange medlemmer valgte eksempelvis at lave et pensionstjek på *Pensionsdagen*, som er et landsdækkende brancheinitiativ i forbindelse med den ekstra time ved overgangen til vintertid.

Udsendelse af elektroniske nyhedsbreve til medlemmerne blev relanceret i foråret 2018, og interessen for nyhedsbrevene har aldrig været større. Det kommer bl.a. til udtryk ved en øget trafik på hjemmesiden, flere medlemshenvendelser, og at flere medlemmer benytter sig af pensionskassens tilbud. Det er både en hurtig og billig måde at kommunikere med medlemmerne på.

En voksende gruppe medlemmer vælger ligeledes at benytte DIP's tilbud om medlemsmøder og arrangementer. Pensionskassens afholdt i juni 2018 et temamøde om ansvarlige investeringer, hvor medlemmerne fik en gennemgang af pensionskassens principper som ansvarlig investor, og de fik mulighed for selv at arbejde med udvalgte investeringscases ift. ansvarlighed.

DIP har i en årrække ønsket at fremme den digitale kommunikation med medlemmerne. I 2017 introducerede pensionskassen e-Boks over for medlemmerne, og i 2018 blev løsningen obligatorisk, så alle medlemmer som udgangspunkt får tilsendt personlige breve til deres e-Boks.

Valg til bestyrelsen

Bestyrelsesmedlem Jens Otto Veile blev genvalgt til bestyrelsen for en periode på tre år, og bestyrelsen konstituerede sig efter generalforsamlingen på følgende måde:

Peter Falkenham, formand
Peter Løchte Jørgensen, næstformand
Søren Vang Fischer, udpeget af IDA
Frida Frost
Jens Otto Veile, formand for revisionsudvalget

Investeringer

2018 har været et vanskeligt investeringsår, hvor de finansielle markeder var præget af uro. Derfor har det været afgørende for årets afkast på -1,7 pct., at pensionskassen har en investeringsportefølje med forskellige aktiver.

Året har været præget af medvind til de mindre likvide investeringer, hvor særligt ejendomsporteføljen har givet et flot afkast. Til gengæld har pensionskassens børsnoterede aktieportefølje været udfordret.

Mere usikre tider

Efter finanskrisen i 2008-09 har verdensøkonomien oplevet en af de længste konjunkturmæssige fremgange nogensinde. Men 2018 blev et år, hvor investorerne begyndte at så tvivl om, hvorvidt opsvinget kunne fortsætte, og nervøsiteten på verdens børser steg.

USA fortsatte med at normalisere pengepolitikken, hvilket skete på et solidt grundlag af høj økonomisk vækst og et fortsat fald i arbejdsløsheden – til det laveste niveau i 50 år. I februar viste aktiemarkedet nervøsitet for, om den amerikanske centralbank måske var på vej til at kvæle den økonomiske vækst med for hurtige og voldsomme renteforhøjelser, hvilket sendte aktierne ca. 10 pct. ned. I oktober udspandt der sig et lignende scenarie, hvilket understreger, hvor vigtig USA stadig er for stemningen på de globale finansielle markeder.

Handelskrig

I Kina aftog væksten til 6,5 pct. - den laveste siden efterdønningerne af finanskrisen i 2009. I de kommende år ventes væksten at aftage yderligere, men Kina vil med stor sandsynlighed forblive den helt centrale vækstmotor i verdensøkonomien.

De finansielle markeder har i årets løb været påvirket af, hvad der af nogle kaldes en handelskrig mellem USA og Kina, efter den amerikanske regering i 2018 forhøjede en række toldsatser på især kinesiske varer. Kina svarede igen med lignende afgifter.

Brexit

Storbritanniens forhandlinger om at forlade EU har i løbet af

året også skabt usikkerhed på de finansielle markeder. De økonomiske konsekvenser af Brexit er ganske store, og som finansiell investor har pensionskassen grund til at være opmærksom på aftalens udfald.

Afkast på aktivklasserne

Det samlede afkast i DIP endte i 2018 på -1,7 pct. Dette dækker dog over store forskelle mellem aktivklasserne.

Figur 4. Aktivfordeling og afkast før skat for aktivklasser

DKK mio.	Fordeling	Afkast 31/12-2018
DIP	100 %	-1,7 %
Obligationer	20,1 %	0,6 %
Aktier	42,6 %	-8,3 %
Kreditobligationer	21,0 %	0,6 %
Reale aktiver	16,3 %	12,4 %

Aktierne gav et negativt afkast på -8,3 pct., hvilket dækker over, at likvide aktier faldt 9,5 pct., mens illikvide aktier steg 12,2 pct. - en væsentlig difference og en vigtig påmindelse om at have en diversificeret portefølje. Der var for de børsnoterede aktiers vedkommende tale om et generelt tilbageslag på tværs af geografi og sektorer. Et lignende negativt aktiemarked var sidst at finde i 2011.

Kreditobligationer gav et afkast på 0,6 pct., og også her var det illikvide aktiver, der med en stigning på 10,0 pct. bidrog til det samlede afkast, mens likvide kreditobligationer faldt 1,0 pct. Obligationer gav et afkast på 0,6 pct., hvilket er tilfredsstillende, når det tages i betragtning, at obligationsporteføljen er et stabiliserende element i den overordnede risikobaserede investeringsstrategi.

Reale aktiver gav et afkast på 12,4 pct., hvilket i sig selv er særdeles højt, men er yderligere bemærkelsesværdigt, når det tages i betragtning, at aktivklassen i 2016 og 2017 leverede henholdsvis 6,6 pct. og 10,4 pct. Det understreger, at det er vigtigt, at pensionskassen ikke kun investerer i traditionelle værdipapirer, men spreder risikoen på en bredere investeringspalet.

Medlemmer på Regulativ 4 kan vælge mellem investeringspuljerne *Aktiemax*, *DIP Vælger* og *Obligationsmax* for de midler, de har placeret på rate- og kapitalpension samt aldersforsikring. Man kan læse mere om puljerne på dip.dk

Figur 5. Afkast på DIP's tre investeringspuljer

Pulje	Afkast 31/12-2018
Aktiemax	-9,1 %
DIP Vælger	-1,7 %
Obligationsmax	1,3 %

Alternative investeringer

DIP's afkast på de reale aktiver stammer fra pensionskassens portefølje af illikvide investeringer, også kaldet alternative investeringer. Denne del af investeringsporteføljen bidrager i stigende grad til det samlede afkast. Alternative investeringer betegner alt det, som ikke er traditionelle investeringer som obligationer, aktier og kreditobligationer.

Når pensionskassen investerer i alternativer, har investeringerne ofte en lang tidshorison, er ressourcekrævende, og beløbene er ofte trecifrede millionbeløb. Til gengæld er afkastpotentialet højere. Bortset fra ejendomsområdet vil investeringerne helt overvejende fortsat ske gennem fonde og investeringer med andre institutionelle investorer.

Ejendomme leverede afkast helt i top

DIP's ejendomsportefølje har i 2018 leveret et meget tilfredsstillende afkast på 12,8 pct. Porteføljen består af såvel danske som udenlandske ejendomme.

Den danske ejendomsportefølje består overvejende af boligejendomme. I de senere år er porteføljen af erhvervsjendomme udvidet, og i 2018 er der foretaget flere investeringer inden for kontorsegmentet, bl.a. i en ejendom i Sydhavnen og senest ved køb af to ejendomme i Aarhus.

Telenors domicil i Sydhavnen.

Det er den danske ejendomsportefølje, der i særlig grad har bidraget til det flotte ejendomsafkast. Det skyldes en kombination af flere faktorer. Dels har markedsforholdene været meget positive, ikke mindst som følge af generelt stor efterspørgsel efter centralt beliggende boligejendomme i det storkøbenhavnske område. Dels har der været særlig stor interesse, herunder fra udenlandske investorer, efter ejendomme med lejemaal, der ved fraflytning vil kunne moderniseres og gendlejes til højere leje. En anden bidragsfaktor har været, at der generelt har været tale om stigende husleje i københavnsområdet, hvilket har ført til en forbedring af ejendommens drift og dermed værdiansættelse.

Endelig har en dedikeret indsats for at udvikle og optimere på driften af den eksisterende ejendomsportefølje været afgørende for årets resultat.

De to kontorejendomme i Skejby, hvor bl.a. Vestas har hovedkontor.

Pensionskassen forventer, at ejendomsinvesteringerne på sigt vil udgøre ca. 15 pct. af den samlede investeringsportefølje.

DIP investerer i verdensmålene

I 2018 har DIP sammen med en række andre pensionskasser og IFU (Investeringsfonden for Udviklingslande) investeret 4 mia. kr. i Danish Sustainable Development Goal Fond (SDG-

fonden). DIP's andel udgør 140 mio. kr.

Pensionskassen har først og fremmest investeret i fonden for at skabe afkast til DIP's medlemmer, og dernæst fordi pensionskassen gerne vil understøtte fondens formål om at bidrage til at realisere FN's 17 Verdensmål via investeringer i den private sektor i udviklingslande som Afrika, Asien og Latinamerika samt dele af Europa.

Fonden har foreløbigt givet bindende tilsagn om anlæg til blåbærproduktion i det sydlige Afrika, som bl.a. understøtter klimamål nr. 1 og 10 om afskaffelse af fattigdom og mindre ulighed. Fonden har også givet tilsagn om investeringer i vindmøller i Pakistan samt solcelleanlæg i Ukraine, som begge understøtter klimamål nr. 7 om bæredygtig energi.

Investering i infrastruktur i vækstmarkeder

DIP har også givet tilsagn til Actis Long Life Infrastructure Fund, som fokuserer på investeringer i infrastruktur i vækstmarkeder.

Der er et enormt behov for specielt energiinfrastruktur i mange vækstmarkeder, hvor efterspørgslen på energi overstiger udbuddet. Det giver en favorabel dynamik for investorer i forhold til ilande. Første investering i fonden er et 100MW solcelleanlæg i Chile, hvor den vedvarende energi skal bruges til at drive metroen i Santiago.

Pensionskassen er opmærksom på risikoen forbundet med investeringer i mindre udviklede lande, men er også parat til at udnytte de afkastmuligheder, der ligger i vækstmarkeder.

Risikoen bruges til at skabe bedre afkast

Bestyrelsen besluttede i slutningen af 2017 at anlægge et mere helhedsorienteret syn på den samlede investeringsporteføljes risiko. Dette udgør en hjørnesten i pensionskassens investeringsstrategi, som blev endeligt implementeret i slutningen af 2018.

Udgangspunktet for investeringsstrategien er de fire overordnede aktivklasser – aktier, obligationer, kreditobligationer og reale aktiver – men også valuta spiller en vigtig rolle. Som udgangspunkt er pensionskassen fuldt afdækket i de otte hovedvalutaer, men kan vælge at afvige herfra, såfremt mulighederne herved vurderes attraktive.

Med strategien fastholder DIP det grundlæggende miks mellem aktier, obligationer og øvrige aktiver, men fokuserer nu mere systematisk på den samlede formues risiko. Det betyder, at der fremover fokuseres endnu mere på afkast/risiko-forholdet, og hvor robustheden i porteføljen forsøges øget.

For alle aktivklasser opgøres risikoen i porteføljen, ligesom risikoen på totalniveau estimeres. Forskellen mellem summen af risikoen i aktivklasserne og på totalniveau er den diversifikation, som pensionskassen opnår ved at have et godt miks af forskellige typer investeringer, som overordnet komplementerer hinanden i gode og dårlige tider. En høj grad af diversifikation er ønskværdigt, da det kan være meget svært at vide, hvilken retning verdensøkonomien og de finansielle markeder bevæger sig i.

Det nye tiltag i investeringsstrategien er, at risikobidraget fra de enkelte investeringer kan opgøres og analyseres. Herved kan det bestemmes, hvorledes diversifikationen i investeringsstrategien er sammensat, og det kan bedre tilrettelægges, hvordan en højere robusthed opnås.

Det er vigtigt at understrege, at den risikobaserede investeringsstrategi ikke er en garanti mod tab. Så længe pensionskassen har risikable aktiver, såsom aktier og kreditobligationer, kan der indtræffe negative investeringsafkast.

Særlig investeringspulje for medlemmer på Regulativ 1 og 2

I slutningen af 2018 blev det besluttet, at medlemmer på Regulativ 1 og 2 følger en konservativ investeringsstrategi, som udelukkende består af obligationer.

Investeringsstrategien har målsætning om at kunne honorere medlemmernes høje grundlagsrenter ved at løbe en så lille investeringsrisiko som muligt.

Dette gøres blandt andet gennem illikvide investeringer med høj sikkerhed.

Fremadrettet vil medlemmerne på Regulativ 1 og 2 kunne forvente investeringer, hvor risikoen er søgt minimeret for at genere det nødvendige afkast.

Investeringskomité

Pensionskassens investeringskomité skal sikre, at der er en tydelig sammenhæng mellem afkast- og risikoprofilen i pensionskassen. Investeringskomitéen gennemgår ligeledes pensionskassens konkrete investeringer og kommer med en anbefaling for den videre proces.

Som ansvarlig investor tager komitéen også højde for pensionskassens politik for ansvarlige investeringer i vurderingen af de konkrete investeringsbeslutninger. Pensionskassens chef for ansvarlige investeringer er fast repræsenteret i investeringskomitéen.

Samfundsansvar

Målsætningen for DIP er at sikre et godt afkast til medlemmerne og samtidig være en ansvarlig investor. Pensionskassens arbejde med samfundsansvar foregår primært igennem arbejdet med investeringer, da netop investeringer er den forretningsaktivitet, der udgør de væsentligste risici og muligheder.

Topkarakter til ansvarlig investeringspolitik

DIP's bestyrelse reviderede i slutningen af 2017 pensionskassens investeringspolitik, herunder hvordan pensionskassen som institutionel investor arbejder med ansvarlighed. I juni 2018 blev politikken vurderet til karakteren A+, den højeste mulige karakter, af organisationen Principles for Responsible Investments (PRI).

For DIP har det været afgørende, at politikken og definitionen af ansvarlighed står på et solidt og objektivt grundlag. Derfor tager politikken udgangspunkt i en række danske og udenlandske principper, herunder FN Global Compact, Principles of Responsible Investments (PRI), FN's 17 Verdensmål for bæredygtig udvikling og Paris-aftalens målsætning om at begrænse den globale temperaturstigning til under 2 grader og om at arbejde for at begrænse temperaturstigningen til 1,5 grader. Pensionskassen følger desuden de danske Anbefalinger for Aktivt Ejerskab fra Komitéen for god Selskabsledelse. Samtidigt skal pensionskassen ifølge politikken og de tilhørende retningslinjer tilstræbe at etablere strukturer for arbejdet med ansvarlige investeringer, som er på linje med FN's Retningslinjer om Menneskerettigheder og Erhvervsliv samt OECD's Retningslinjer for Multinationale Selskaber.

Arbejdet med ansvarlige investeringer skal fokusere på, hvorvidt selskaber i pensionskassens portefølje har god selskabsledelse og derved forebygger og afbøder negativ påvirkning på miljø og mennesker.

Pensionskassens arbejde med miljø skal have fokus på, hvorvidt selskaber udgør risici for miljø eller forårsager uoprettelig skade på miljø, herunder blandt andet vand og biodiversitet. På linje med FN's Retningslinjer om Menneskerettigheder og Erhvervsliv skal pensionskassens

arbejde med menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder adressere International Bill of Human Rights, inkl. The International Labour Organizations Declaration of Fundamental Principles and Rights at Work.

Hvidvask og udbytteskat

Den finansielle sektor var i 2018 præget af flere skandaler om hvidvask i bankerne og svindel med udbytteskat, som skabte forargelse i det danske samfund. Den forargelse deler pensionskassen.

Sagerne med hvidvask er i klar strid med pensionskassens principper og værdier, og derfor besluttede pensionskassen i november at placere en række banker på pensionskassens observationsliste.

Når pensionskassen sætter et selskab på observationslisten, betyder det, at pensionskassen som aktiv investor intensiverer dialogen med det pågældende selskab, både direkte og via eksterne rådgivere, som typisk repræsenterer pensionskassen og en række andre investorer.

Som aktiv investor fik sagen om svindel med udbytteskat fra Danmark og flere andre EU-lande i 2018 DIP til at sætte en række banker på pensionskassens observationsliste. Det skete, fordi disse banker blev mistænkt for at være involveret i sager om udbytteskat. Pensionskassen er fortsat i kritisk dialog med bankerne og har bedt dem om at forholde sig til deres mulige rolle i sagen. DIP vurderer løbende indholdet af dialogen.

Skattebetaling skal ifølge pensionskassens politik og retningslinjer tage udgangspunkt i, at betaling af skat skal være sædvanlig og i overensstemmelse med love og regler, og ingen investeringsstruktur skal være tilrettelagt med henblik på skatteunddragelse.

Mere åbenhed

Pensionskassen tilstræber gennemsigtighed og åbenhed.

Derfor fremgår det bl.a. på hjemmesiden, hvordan DIP stemmer på generalforsamlinger hos børsnoterede selskaber. Pensionskassen har også offentliggjort, hvilke selskaber pensionskassen har investeringer i og hvor meget.

Pensionskassens eksklusionsliste ligger desuden på pensionskassens hjemmeside.

Pensionskassen har i 2018 arbejdet med intern kommunikation og forankring af arbejdet med ansvarlighed i organisationen og i forhold til bestyrelsen. Eksternt rettet har pensionskassen holdt et møde for alle medlemmer om ansvarlige investeringer samt udvidet informationen på hjemmesiden om ansvarlige investeringer.

Investeringer vurderes ift. ansvarlighed

Pensionskassen har i 2018 haft fokus på at implementere og videreudvikle processer for systematisk håndtering af vores ansvar ift. vores investeringer.

Dialog med selskaber

I forbindelse med pensionskassens aktive ejerskab i 2018 har kapitalforvaltere, som investerer på vegne af pensionskassen, haft dialog med udvalgte børsnoterede og unoterede selskaber. Pensionskassen har desuden selv afholdt bilaterale møder med udvalgte kapitalforvaltere og porteføljeselskaber.

Derudover har pensionskassen anvendt konsulenthuset Hermes EOS til at udøve aktivt ejerskab på vegne af pensionskassen over for udvalgte børsnoterede selskaber i porteføljen. Hermes EOS repræsenterer mere end 40 internationale investorer, hvilket giver dem god mulighed for at udøve indflydelse på et selskab. I 2018 var Hermes EOS i dialog med 566 selskaber på vegne af pensionskassen. Dialogen var inden for emnerne: god selskabsledelse, menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder, miljø og klima samt strategi, risici og kommunikation. Det er pensionskassens overbevisning, at dialogen bidrager til, at selskaber bevæger sig i en mere ansvarlig retning.

I 2018 stemte pensionskassen på 1.823 generalforsamlinger. Hvert kvartal lægger pensionskassen information på hjemmesiden om, hvordan pensionskassen har stemt på generalforsamlinger det foregående kvartal.

Klima

Pensionskassens arbejde med klima skal tage udgangspunkt i Paris-aftalen, og hvorvidt selskabers forretningsmodel er forenelig med Paris-aftalens målsætning om at begrænse den globale temperaturstigning til under 2 grader og om at arbejde for at begrænse temperaturstigningen til 1,5 grader.

Figur 6. Dialog med selskaber fordelt på tema

Temaer	Samlet antal målsætninger*	Målsætning med dialog er defineret	Delmål 1: Udviklingspunkt eller udfordring rejst over for selskab	Delmål 2: Selskab anerkender udviklingspunkt eller udfordring	Delmål 3: Strategi for løsning på udviklingspunkt eller udfordring	Delmål 4: Strategi opnået, dialog afsluttet	Dialog ophørt**
God selskabsledelse	307	13	43	95	72	46	38
Menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder	183	4	41	55	43	21	19
Miljø og klima	221	27	50	66	48	21	9
Strategi, risici og kommunikation	156	10	25	52	31	25	13
Total	867	54	159	268	194	113	79

* Pensionskassen er via Hermes EOS i dialog med selskaber om konkrete målsætninger, som selskaber skal implementere, fx reduktion af CO₂-udledning. Med udgangspunkt i det samlede antal målsætninger er der en række delmål, før målsætningen enten er opnået, eller dialogen er ophørt. Ophør af dialog medfører ikke nødvendigvis eksklusion af et selskab. Det afhænger af målsætningens karakteristika. En målsætning kan tage afsæt i en konkret negativ hændelse, eller den kan være lavet med henblik på at udvikle selskabet.

** Dialog med selskaber kan ophøre af flere grunde, eksempelvis hvis selskabet på anden vis lever op til den aftalte målsætning, eller pensionsselskabet eller det pågældende selskab ikke ønsker videre dialog om den konkrete målsætning.

Pensionskassen har i 2018 igangsat en analyse af pensionskassens finansielle risici ift. klima. Analysen vil tage udgangspunkt i anbefalinger fra Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). TCFD anbefaler, hvordan selskaber kan analysere og arbejde med klima-relaterede risici og muligheder. Pensionskassen har valgt at påbegynde analysen ved at gennemføre en scenarieanalyse af pensionskassens portefølje af aktier og kreditobligationer. De foreløbige resultater viser, at DIP har en begrænset eksponering imod klima-relaterede finansielle risici. Når pensionskassen endelig har analyseret resultaterne af scenarieanalysen, vil pensionskassen vurdere og beslutte, hvordan det videre arbejde med klima skal struktureres.

Fokusområder i 2019 vedr. samfundsansvar

I 2019 vil pensionskassen have fokus på det videre arbejde med identificering og håndtering af faktiske og potentielle risici relateret til klima. Derudover vil pensionskassen have fokus på en fortsat udvikling og finjustering af pensionskassens arbejde med samfundsansvar.

Kønssammensætning i ledelsen

Pensionskassens bestyrelse består af en kvinde og fire mænd. Med udgangspunkt i pensionskassens politik for mangfoldighed og ligestilling i bestyrelsen arbejder bestyrelsen for, at fordelingen på køn i bestyrelsen er mindst 40/60 i 2021. Frem mod bestyrelsesvalg indgår dette som et af flere elementer i bestyrelsens opstilling af kandidater, hvor øvrige kompetencer, som er en forudsætning for bestyrelsens godkendelse af myndighederne, vægter tungest. Der var i 2018 ingen opstillede kvindelige kandidater med de rette kompetencer, hvorfor måltallet ikke er opfyldt.

I den daglige ledelse er der to kvinder og fem mænd. Pensionskassen har en forventning om, at der til enhver tid er en fordeling af køn på mindst 40/60 blandt de ledende medarbejdere. Køn og diversitet indgår som et blandt flere elementer i vurderingen af potentielle nye ledere.

Forventninger til 2019

Invalidepensionsdækningen er en af grundpillerne i DIP's pensionsordning. De seneste år har der desværre været et stigende antal medlemmer, som har fået tildelt invalidepension, enten permanent eller midlertidigt. Derfor må fællesskabet i højere grad end tidligere sætte flere penge af til at kunne betale til de medlemmer, som modtager invalidepension.

Vi forventer, at der i 2019 vil ske ændringer i priserne på invalideforsikringen. Det skyldes, at de nuværende priser ikke kan deække de faktiske omkostninger, og derfor vil der ske en prisstigning.

Depotrenten

DIP's pensioner reguleres efter en model kaldet markedsrente med udjævning, der kombinerer det bedste fra en gennemsnitsrenteordning med fordelene ved en markedsrenteordning.

Reguleringsmetoden sikrer medlemmerne en fair andel af pensionskassens afkast. Da det er de faktiske afkast, der udjævnes, betyder det, at pensionerne både kan blive sat op og ned, hvis fremtidens afkast ikke lever op til forventningerne. Udsvingene er dog langt mindre end i de rene markedsrenteordninger.

Depotrenten fastsættes med udgangspunkt i afkastene for de seneste fem *forudgående* år. Dog har bestyrelsen mulighed for at justere op eller ned på depotrenterne, hvis der opstår meget store reserver, eller hvis reserverne belastes ekstraordinært som følge af fx meget lave afkast eller øgede levetider. Metoden giver mulighed for at fastholde en stabil udvikling i pensionerne uden at skulle omlægge til meget sikre aktiver, som fx traditionelle obligationer, der på grund af den lave rente giver et svagt afkast i disse år.

Høj depotrente i 2019

Med en depotrente på 5,0 pct. før skat for medlemmer omfattet af Regulativ 3 og 4 kan DIP i 2019 tilbyde en af markedets højeste forventninger blandt lignende pensionsordninger.

Figur 7. Regulativer og foreløbig depotrente før skat

Regulativ	Kontributions-gruppe	Foreløbig depotrente
1 og 2	1	1,8 %
1 og 2	2, 3 og 4	0,0 %
3	Alle	5,0 %
4	Alle	5,0 %

For medlemmer på Regulativ 1 og 2 er depotrenten for 2019 fastsat til 0 eller 1,7

pct. Forskellen mellem depotrenten for medlemmer på Regulativ 3 og 4 og Regulativ 1 og 2 skyldes de højere grundlagsrenter, og at grundlaget ikke er betinget for medlemmer på Regulativ 1 og 2. Det gør det vanskeligt at ændre pensionerne under Regulativ 1 og 2, hvis levetiden stiger, eller afkastet svigter i særlig grad.

Investeringsafkast

Til trods for den nervøse slutning på 2018 er forventningerne til 2019 forsigtigt optimistiske. Idet renteniveauet i Europa fortsat er lavt, ventes der ikke noget stort afkastbidrag fra obligationsporteføljen i 2019. Kreditmarkederne kan også blive trykket, hvis væksten i verdensøkonomien stopper.

Omvendt skaber det lave renteniveau et godt udgangspunkt for investeringslysten i virksomhederne, hvorfor fx aktier godt kan give kursgevinster. Også reale aktiver bør nyde godt af det fortsat lave renteniveau og ventes fortsat at bidrage positivt.

Honorar og aflønning

Bestyrelsen og ledende medarbejdere aflønnes med hhv. fast honorar og fast løn uden variable løndelev (som fx bonusordninger).

Bestyrelsesformandens honorar er fastsat til 300.000 kr., næstformanden modtager 150.000 kr., mens de øvrige medlemmer honoreres med 100.000 kr. Formanden for revisionsudvalget får et tillæg på 50.000 kr. Honorarerne er uændret siden 2015. De foreslås uændret i 2019.

Løn og vederlag til pensionskassens direktion, Søren Kolbye Sørensen, udgør inkl. pension 3,0 mio. kr. i 2018, hvoraf 1,5 mio. kr. afholdes af DIP.

DIP's lønpolitik, vedtaget på generalforsamlingen i 2018, fremgår af [dip.dk](#). Lønpolitikken gennemgås årligt af bestyrelsen.

Risici og kapitalforhold

Det er bestyrelsens vurdering, at pensionskassens forvaltning af risici er effektiv, at de risici, som pensionskassen er eksponeret for, er acceptable, og at pensionskassen er godt kapitaliseret. Arbejdet med den eventuelle fusion med JØP påvirker pensionskassens risiko og kapitalforhold. Det er bestyrelsens vurdering, at risikoen er acceptabel.

Pensionskassens risikostyringsmiljø

Bestyrelsen arbejder kontinuerligt på at sikre et stabilt og sikkert risikostyringsmiljø, hvor rollerne er klart fordelte og følger faste procedurer, og hvor bestyrelsen udstikker de overordnede retningslinjer for risikostyringsmiljøet.

Risikofunktionen i pensionskassens administration repræsenteres af risikokomiteén, der har pensionskassens CRO som formand og pensionskassens direktør, CFO, CIO og ansvarshavende aktuar som faste medlemmer. Risikokomiteén mødes jævnligt og drøfter alle relevante beslutninger og udviklinger i pensionskassens risikobillede. Bredden af risikokomiteéns medlemmer har til formål at sikre, at risici kan analyseres fra alle relevante perspektiver, og at alle vigtige beslutningstagere i administrationen bliver hørt i risikorelaterede spørgsmål.

Risikostyringsmiljøet understøttes af administrationens IT-systemer. Pensionskassen benytter egenudviklet software til at beregne pensionskassens solvenskapitalkrav og benytter en kombination af ekstern og egenudviklet software til at kvantificere og rapportere risici på investeringsporteføljen. Pensionskassens IT-systemer til risikostyring er under løbende udvikling for at sikre den bedst mulige forvaltning af medlemmernes pensionsopsparinger.

Ekstern risikorapportering

Pensionskassens risikostyring er beskrevet i rapporten om solvens og finansiell situation (SFCR-rapporten). Rapporten er en del af kravene under Solvens II-regelsættet og indeholder en udførlig gennemgang af pensionskassens solvensmæssige og finansielle forhold, herunder belysning af risikokategorier, risikoeksponering samt risikokoncentration og -reduktion. Herudover er der i rapporten angivet udførlige oplysninger om pensionskassens kapitalforvaltning, pensionskassens

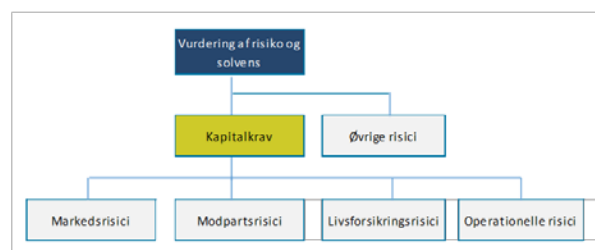
kapitalgrundlag samt pensionskassens solvenskrav. Rapporten er tilgængelig på pensionskassens hjemmeside.

Bestyrelsen kortlægger årligt pensionskassens samlede risikobillede og udarbejder på den baggrund en rapport, der danner grundlag for udmøntningen af bestyrelsens politikker og retningslinjer. Bestyrelsen har ansvaret for at fastlægge de overordnede rammer for risikostyring og risikovillighed. Pensionskassens ledelse har til opgave at varetage den løbende overvågning, styring samt rapportering til bestyrelsen.

Pensionskassens risici

De risici, pensionskassen er eksponeret over for, kan opdeles og kategoriseres i fem hovedkategorier: markedsrisici, modpartsrisici, livsforsikringsrisici, operationelle risici og øvrige risici.

Figur 8. Risikokilder, som indgår i opgørelsen af bestyrelsens vurdering af risiko og solvens

Markedsrisici er risikoen for, at aktiverne og passivernes værdi ændres som følge af bevægelser på de finansielle markeder, det være sig på både kapital-, rente-, valuta- og kreditmarkeder. Markedsværdiopgørelsen af pensionskassens hensættelser er følsomme over for bevægelser på de danske og europæiske rentemarkeder.

Modpartsrisici er risikoen for, at pensionskassens modparter på især finansielle instrumenter misligholder deres forpligtelser, fx som følge af konkurs. Pensionskassen afdækker denne risiko ved at forlange sikkerhedsstillelse for store udestående fordringer.

Livsforsikringsrisici er risikoen for, at pensionskassens estimer for levetid og invaliditet undervurderer den fremtidige udvikling i medlemmernes levetid og invalide-

risiko. I det individuelle solvensbehov skal pensionskassen hensætte kapital til at imødegå en eventuel fremtidig ugunstig udvikling i medlemmers levetid og invaliditetsmønster. Der findes p.t. ikke noget effektivt marked til at afdække denne risiko.

Operationelle risici er bl.a. risikoen for, at menneskelige og tekniske fejl kan opstå i pensionskassens processer. Pensionskassen søger at minimere denne risiko ved at have effektive systemer og forretnings- og arbejdsgange.

Øvrige risici er alle andre risici, som typisk er svære at kvantificere med et kapitalkrav. Det kunne for eksempel være risici, der opstår ved ændret politisk klima, skattesystem, omdømmetab, cyberkriminalitet eller overenskomstaftaler. Pensionskassen er i denne tid særligt opmærksom på risici fra cyberkriminalitet og har bl.a. kortlagt og undersøgt disse risici i forbindelse med dens kortlægning af IT-risici.

Pensionskassen kortlægger og kvantificerer løbende de risici, som den er eksponeret for, og mitigerer disse risici i det omfang, som det er formålstjenstligt. Bestyrelsens vurdering er, at de risici, pensionskassen er eksponeret for, mitigerede såvel som umitigerede, er acceptable.

Pensionskassens risikoappetit

Visse af de risici, som pensionskassen er eksponeret for, er risici, som pensionskassen frivilligt påtager sig med det formål at understøtte sine langsigtede mål og strategier.

Et eksempel: For at opnå høje konkurrencedygtige afkast er pensionskassen nødt til at påtage sig finansielle risici – fx risiko for kursfald på kapitalmarkederne, ændringer i renteniveauet, fald i kreditkvaliteten på obligationer og lignende. Uden at påtage sig risici kan pensionskassen ikke forvalte medlemmernes pensionsopsparinger tilfredsstillende, men risikostyringen skal sikre, at pensionskassen kun løber de risici, som bestyrelsen ønsker, og inden for de rammer, som bestyrelsen har udstukket.

Pensionskassens appetit for at påtage sig risici er udmøntet i de af bestyrelsen fastlagte grænser for hver risikokilde. I forhold til eksemplet ovenfor har bestyrelsen fastlagt grænser for, hvor meget aktie-, rente-, og kreditrisiko den enkelte risikoprofil kan påtage sig. Bestyrelsen gennemgår mindst én gang om året alle grænser i politikkerne og retningslinjerne.

Ny model for opgørelse af hensættelser

Finanstilsynet har i 2018 udstedt en ny vejledning om opgørelse af de forsikringsmæssige hensættelser for danske liv- og pensionselskaber, når selskaberne skal beregne kapitalkravet under Solvens II-reguleringen. Det er

forventningen, at den nye vejledning vil medføre en langt større kompleksitet i opgørelsen af hensættelserne end de hidtidige anvendte metoder i branchen, og det sætter derfor høje krav til den software, som skal anvendes.

Pensionskassen er med den nuværende overdækning stærkt kapitaliseret. Pensionskassen forventer ikke store ændringer til værdien af hensættelserne.

Solvenskapitalkravet følges løbende

Bestyrelsen har valgt at benytte Finanstilsynets standardmodel til opgørelsen af solvenskapitalkravet i pensionskassen. Bestyrelsen forholder sig løbende til metoderne bag standardmodellen og foretager en vurdering af dens anvendelighed for pensionskassen. Denne vurdering er en fast del af bestyrelsens årlige egen vurdering af risiko og solvens, og resultatet af dette års vurdering er, at standardmodellen fortsat er anvendelig for pensionskassen.

Medlemmernes risiko

Bestyrelsen har valgt ikke at benytte de forsigtigt fastsatte betingede grundlagspensioner til at styre strategien for investeringsporteføljerne. Grundlagspensionerne er væsentlig lavere end de pensioner, som pensionskassen forventer at kunne udbetale, når medlemmerne går på pension. Den samlede pension består, ud over grundlagspensionerne, også af tillægspensionerne.

Pensionskassen tilpasser løbende tillægspensionerne under hensyntagen til udviklingen i forventningerne til fremtidigt afkast, levetider og invaliditet. Det betyder, at tillægspensionerne kan ændre sig fra det ene år til det næste.

Tillægspensionerne er ikke garanterede, og der er derfor risiko for, at de vil falde, hvis udviklingen på de finansielle markeder er ugunstig, eller som det har været tilfældet i de seneste mange år, at medlemmerne af pensionskassen lever længere og længere. Bestyrelsen har derfor besluttet, at et centralt element i risikostyringen skal være styring af risikoen på medlemmernes tillægspensioner.

Rapportering og overvågning af risici

Rapportering og overvågning af risici er to essentielle opgaver, som pensionskassens administration udfører for at understøtte bestyrelsens arbejde. Bestyrelsen modtager med fast frekvens rapportering om pensionskassens væsentligste risici, og denne rapportering danner grundlaget for bestyrelsens løbende overvågning af og kontrol med pensionskassen.

Den daglige risikostyring af pensionskassen varetages af pensionskassens administration med udgangspunkt i de retningslinjer, som bestyrelsen har vedtaget. Der foretages dagligt opgørelse af årets afkast, pensionskassens aktiver og

passiver samt pensionskassens risici. Der foretages rapportering til alle væsentlige risikotagere samt ledelsen i pensionskassen.

Pensionskassens kapitalkrav

Kapitalkravet under Solvens II blev ultimo 2018 opgjort til 1.196 mio. kr. Det er et fald på 1.672 mio. kr. i forhold til ultimo 2017. Pensionskassens kapitalkrav er reduceret som en konsekvens af udlodningen fra egenkapitalen.

DIP er fortsat en kapitalstærk pensionskasse med en stor egenkapital, hvilket historisk har været en stor styrke i den lange periode op til indførelsen af de nye solvensregler, som trådte i kraft i 2016. Der er med indførelsen af Solvens II-reglerne klarhed over kravene til størrelsen af basiskapitalen i pensionskassen. På den baggrund indstillede bestyrelsen på generalforsamling i 2018 at udlodde den del af egenkapitalen til medlemmerne, som allerede ligger til sikkerhed for medlemmernes tillægspensioner.

Solvensbasiskapitalen var opgjort til 2.628 mio.kr. ultimo 2018, så pensionskassens solvensdækning var på 220 pct.

Udviklingen i solvensdækningen fremgår af figur 9.

Figur 9. Udvikling i solvensdækning*

Ultimo året	2016	2017	2018
Solvensdækning (%)	282	281	220

*Solvensdækningen er vist for seneste tre år, hvor en sammenligning er relevant, da principperne for opgørelse af solvensdækning blev tilpasset i forbindelse med implementering af ny regnskabsbekendtgørelse med virkning fra den 1. januar 2016.

Solvensdækning har til formål at belyse pensionskassens kapitalstyrke i forhold til at modstå tab som følge af en ugunstig udvikling på de finansielle markeder.

Krav til selskabsledelse

Pensionskassen er underlagt en stigende række krav til selskabsledelse, ikke kun i den finansielle regulering, men også i forhold til forebyggelse af hvidvask og terrorfinansiering og regulering vedrørende behandling af persondata. I løbet af 2018 har pensionskassen i denne henseende implementeret EU's persondataforordning, og pensionskassens CFO er blevet udpeget til rollen som Data Protection Officer (DPO) og vil i den forbindelse arbejde med at sikre beskyttelse af medlemmernes persondata.

Regnskab 2018

Resultatopgørelse

Resultatet for 2018 blev et underskud på 268 mio. kr. mod et overskud på 647 mio. kr. i 2017. Årets underskud foreslås overført til egenkapitalen, der pr. 31. december 2018 udgjorde 2.600 mio. kr. Der er i 2018 foretaget en udlodning på 5.204 mio. kr. af den del af egenkapitalen, der er øremærket til de udmeldte tillægspensioner på Regulativ 3 og 4.

De samlede indtægter udgjorde 294 mio. kr. for 2018. Indtægterne er sammensat af et investeringsafkast på -709 mio. kr. samt medlemsbidrag på 1.003 mio. kr.

Udbetaling af pensionsydelse var i 2018 på 1.456 mio. kr., hvilket er en stigning i forhold til 2017 på 3,0 pct. Heraf udgjorde udtrædelsesgodtgørelser 114 mio. kr., hvilket er en stigning på 10 mio. kr. fra 2017.

Antallet af medlemmer på pension steg til 3.793, som er en stigning på 69 medlemmer i forhold til 2017.

Afkast af investeringer

Pensionskassens investeringsafkast efter administrationsomkostninger ved investeringsvirksomhed udgjorde -709 mio. kr. før skat (3.453 mio. kr. i 2017) og -579 mio. kr. efter skat (2.943 mio. kr. i 2017). Der henvises til afsnittet om investeringer.

Pensionsafkastskat

Pensionskassen betaler pensionsafkastskat (PAL) af afkastet af investeringerne. I 2018 er individuel PAL større end institut-PAL, hvilket medfører, at den indtægtsførte netto-PAL af årets afkast udgør 130 mio. kr., da årets afkast har være negativt.

Årets PAL er fordelt med -189 mio. kr. i individuel PAL, 322 mio. kr. i positiv institut-PAL og 3 mio. kr. vedrørende regulering af PAL for tidligere år. Individuel PAL betales af

forrentning tilskrevet medlemmernes depoter og kan fratrækkes i opgørelsen af pensionskassens institut-PAL.

Omkostninger

Administrationsomkostninger

Administrationsomkostningerne faldt i 2018 til 16 mio. kr., svarende til 558 kr. pr. medlem. I 2017 var omkostning pr. medlem 634 kr. Når man gør omkostningerne op i forhold til pensionskassens hensættelser, svarer det til 0,04 pct. af de samlede hensættelser.

Investeringsomkostninger

De direkte investeringsomkostninger var i 2018 på 29,9 mio. kr., hvilket er på samme niveau som 2017.

Pensionskassens indirekte investeringsomkostninger, der er baseret på et skøn, udgør godt 193 mio. kr., afholdes direkte i de underliggende fonde mv. og fremgår således ikke af årsregnskabet. Der henvises til opgørelsen af ÅOK og ÅOP på dip.dk.

Balancen

Sammensætningen af og udviklingen i balancen fremgår af femårsoversigten i note 1 i regnskabet. Samlet set steg de pensionsmæssige hensættelser til 36.547 mio. kr. fra 31.918 mio. kr. i 2017.

Pensionskassens aktiver udgøres hovedsageligt af investeringsaktiver. Ved udgangen af 2018 udgjorde pensionskassens investeringsaktiver 37.608 mio. kr., hvilket er et fald på 372 mio. kr. i forhold til 2017.

Begivenheder efter 31. december 2018

Der har ikke været begivenheder efter statusdagen, som har væsentlig indflydelse på pensionskassen og concernens økonomiske forhold pr. 31. december 2018.

Koncernregnskab

På hjemmesiden er det muligt at læse mere om selskaberne i koncernen på dip.dk

Bestyrelsen og direktionens ledelseshverv pr. 31/12-2018

Bestyrelsen

Formand Peter Falkenham

Medlem af DIP's bestyrelse siden 2011

Adm. direktør i SafeExIT A/S.
Tidligere koncerndirektør i Tryg A/S (2007-2010).
Tidligere koncerndirektør i Tryg Forsikring A/S (2000-2010).
Formand for bestyrelsen i Forca A/S.
Medlem af bestyrelsen i IDA Forsikring.
Tidligere bestyrelsesmedlem i Tryg/Nordea Liv & Pension (2000-2002).

Peter Falkenham opfylder kravene i Finanstilsynets bekendtgørelse om at have kvalifikationer inden for ledelse af finansiell virksomhed.

Næstformand Peter Løchte Jørgensen

Medlem af DIP's bestyrelse siden 2014

Professor Aarhus Universitet.
Formand for bestyrelsen i AUFF Invest P/S.
Formand for bestyrelsen i Parkkollegierne A/S.
Næstformand for bestyrelsen i Auriga Industries A/S.
Næstformand for bestyrelsen i Aarhus Universitets Forskningsfond.
Medlem af bestyrelsen i Juristernes og Økonomernes Pensionskasse.
Medlem af bestyrelsen i AUFF Holding P/S.
Medlem af bestyrelsen i Asset Advisor Fondsmæglerselskab A/S.

Bestyrelsesmedlem Frida Frost

Medlem af DIP's bestyrelse siden 2016

COO for PowerLabDK, DTU.
Formand for bestyrelsen i Experimentarium.

Jens Otto Veile

Medlem af DIP's bestyrelse siden 2009

Bankdirektør senest i Danske Bank, kvæstor ved Carlsberg Fondet.
Formand for bestyrelsen i Aktieselskabet af 30.04.2016.
Formand for bestyrelsen i Kaj Andersen og Sønner Holding A/S.
Formand for bestyrelsen i Investeringselskabet af 1. november 2011 A/S.
Formand for bestyrelsen i Andersen Motors Ejendomme A/S.
Formand for bestyrelsen i Andersen Motors A/S.
Formand for bestyrelsen i Suzuki Bilimport Danmark A/S.
Formand for bestyrelsen i E-Parts A/S.
Medlem af bestyrelsen i Energi Danmark A/S.
Medlem af bestyrelsen i Karen Krieger fonden.

Søren Vang Fischer

Medlem af DIP's bestyrelse siden 2016 (udpeget af IDA for perioden 2016-2019)

Processupporter, Novo Nordisk.
Medlem af bestyrelsen i IDA Forsikring.
Medlem af bestyrelsen i LF Ventilation A/S.

Bestyrelsen har afholdt seks møder i 2018 samt formøde til generalforsamling og strategiseminar.

Revisionsudvalg

Bestyrelsen har nedsat et revisionsudvalg bestående af alle bestyrelsens medlemmer.

Revisionsudvalget skal overvåge pensionskassens regnskabs-aflæggelse samt interne kontrol- og risikostyringssystemer.

Formand Jens Otto Veile

Jens Otto Veile er uafhængig af pensionskassen og opfylder kravene om kvalifikationer inden for revision eller regnskabsvæsen.

Revisionsudvalget har afholdt tre møder i 2018.

Direktionen

Adm. direktør Søren Kolbye Sørensen

Adm. direktør i Juristernes og Økonomernes Pensionskasse.

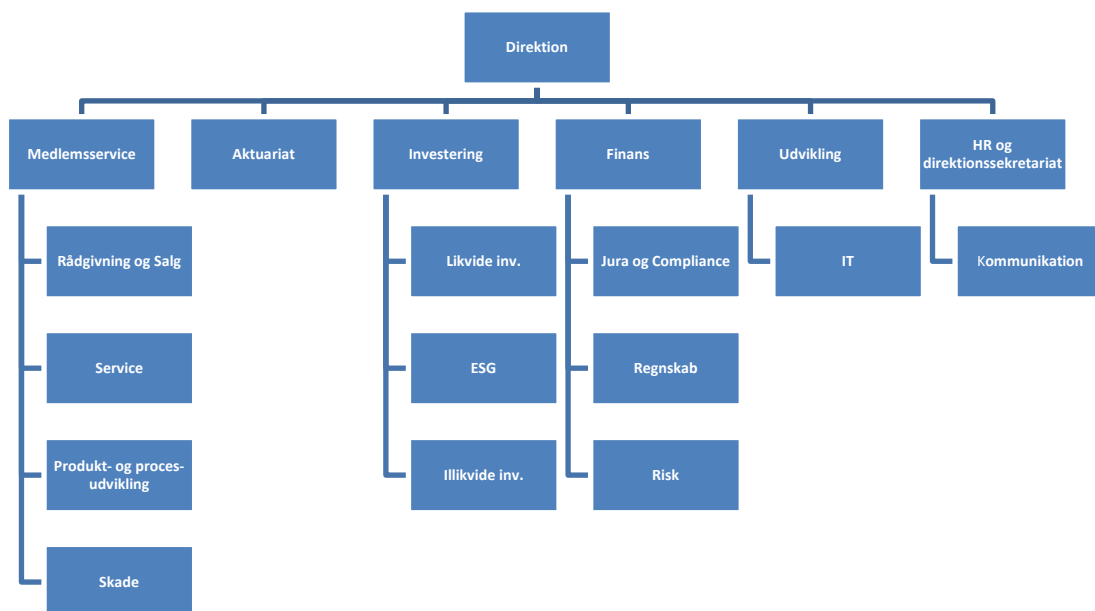
Adm. direktør i administrationsfællesskabet P+.

Direktør i IFI Holding A/S.

Formand i en række koncernforbundne datterselskaber.

Medlem af bestyrelsen i Irish Forestry Investments Limited.

Figur 10. Organisationsdiagram

Ledelsespåtegning

Bestyrelse og direktion har dags dato aflagt og godkendt årsrapporten for 2018 for Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse.

Årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed samt pensionskassens vedtægt.

Årsregnskabet og koncernregnskabet giver et retvisende billede af pensionskassen og koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultat.

Ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for udviklingen i pensionskassen og koncernens aktiviteter og økonomiske forhold samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som pensionskassen og koncernen kan påvirkes af.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

Frederiksberg, den 13. marts 2019.

Direktion

Søren Kolbye Sørensen
Adm. direktør

Bestyrelse

Peter Falkenham
Formand

Peter Løchte Jørgensen
Næstformand

Jens Otto Veile

Frida Frost

Søren Vang Fischer

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til medlemmerne af Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse

Konklusion

Vi har revideret koncernregnskabet og årsregnskabet for Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2018, der omfatter resultatopgørelse, totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis. Koncernregnskabet og årsregnskabet udarbejdes efter lov om finansiel virksomhed.

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og årsregnskabet giver et retvisende billede af koncernens og pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2018 samt af resultatet af koncernens og pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2018 i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed.

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsprotokollat til revisionsudvalget og bestyrelsen.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af koncernregnskabet og årsregnskabet" (herefter benævnt "regnskaberne"). Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Uafhængighed

Vi er uafhængige af koncernen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark,

ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser som omhandlet i artikel 5, stk.1, i forordning (EU) nr. 537/2014.

Valg af revisor

Vi blev første gang valgt som revisor for Danske civil- og akademiingeniørers Pensionskasse den 25. april 2005 og er genvalgt årligt ved generalforsamlingsbeslutning i en samlet opgaveperiode på 14 år frem til og med regnskabsåret 2018. Vi blev genudpeget efter en udbudsprocedure på generalforsamlingen den 20. april 2017.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af regnskaberne for regnskabsåret 2018. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af regnskaberne som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold. For hvert af nedennævnte forhold er beskrivelsen af, hvordan forholdet blev behandlet ved vores revision, givet i denne sammenhæng.

Vi har opfyldt vores ansvar som beskrevet i afsnittet "Revisors ansvar for revisionen af regnskaberne", herunder i relation til nedennævnte centrale forhold ved revisionen. Vores revision har omfattet udformning og udførelse af revisionshandlinger som reaktion på vores vurdering af risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskaberne. Resultatet af vores revisionshandlinger, herunder de revisionshandlinger vi har udført for at behandle nedennævnte forhold, danner grundlag for vores konklusion om regnskaberne som helhed.

Måling af hensættelser til pensions- og investeringsaftaler

- Hensættelser til pensions- og investeringsaftaler udgør 36,5 mia. kr. pr. 31. december 2018 for koncernen og moderselskabet. Måling af hensættelser til pensions- og investeringsaftaler

vurderes at være et centralt forhold ved revisionen, idet målingen involverer ledelsesmæssige skøn, der i væsentligt omfang påvirker den regnskabsmæssige værdi.

De væsentligste ledelsesmæssige skøn omfatter sandsynligheder for invaliditet, dødelighed og tilbagekøb.

Ledelsen har angivet oplysninger om hensættelser til pensions- og investeringsaftaler i note 20.

Vores revision af hensættelse til pensions- og investeringsaftaler:

Baseret på vores risikovurdering har vi gennemgået den af ledelsen foretagne måling af hensættelser til pensions- og investeringsaftaler.

Vores revision har omfattet en vurdering af de metoder, forudsætninger og data som ledelsen har anvendt i forbindelse med opgørelsen af hensættelser til pensions- og investeringsaftaler.

Revisionshandlingerne, der er udført i samarbejde med vores eksperter med aktuarmæssige kvalifikationer, har omfattet;

- Test af nøglekontroller i de aktuarmæssige modeller, dataindsamling og –analyse samt processer for fastlæggelse af forudsætninger.
- Vurdering af de anvendte metoder ved at anvende vores branchekendskab og erfaring, med fokus på ændringer sammenlignet med sidste år.
- Vurdering af eventuelle væsentlige afvigelser i forudsætningerne i forhold til lov- og rapporteringsmæssige krav og branchestandarder.
- Vurdering af forudsætninger om sandsynlighed for invaliditet, dødelighed og tilbagekøb, der er anvendt i opgørelsen, sammenholdt med historiske data og markedspraksis.
- Afstemning af hensættelser til forsikringssystemet og analyse af udviklingen, især i rente-, risiko- og omkostningsresultater.

Måling af unoterede investeringer

- Unoterede investeringer udgør 10,4 mia. kr. pr. 31. december 2018 for moderselskabet. Unoterede investeringer omfatter blandt andet investeringsejendomme, investeringer i kapitalfonde, ejendomsfonde, infrastruktur, unoterede aktier, erhvervsobligationer og udlån.

Måling af unoterede investeringer til dagsværdi vurderes at være et centralt forhold ved revisionen, idet målingen er påvirket af ledelsesmæssige skøn, ligesom ændringer i forudsætninger og de anvendte metoder kan have væsentlig indvirkning på målingen af unoterede investeringer.

De væsentligste ledelsesmæssige skøn omfatter fastsættelse af markedsværdi på illikvide aktiver, fastsættelse af afkastkrav samt vurdering af fremtidige pengestrømme, herunder forventninger til udviklingen i markederne for bl.a. sol- og vindenergi samt regulatoriske forhold i de lande, hvor investeringerne er foretaget. Endvidere omfatter de ledelsesmæssige skøn vurdering af indikationer på værdiforringelse af udlån, herunder modparternes betalingsevne i tilfælde af misligholdelse samt realisationsværdi af modtagne sikkerheder.

Unoterede investeringer ejes delvist via datterselskaber. Værdien er derfor afspejlet i regnskabsposterne "Kapitalandele i tilknyttede virksomheder" og "Andre finansielle investeringsaktiver".

Ledelsen har angivet oplysninger om unoterede investeringer i note 18.

Vores revision af unoterede investeringer:

- Baseret på vores risikovurdering har vi gennemgået den af ledelsen foretagne måling af unoterede investeringer.

Vores revision har omfattet en vurdering af de anvendte metoder og fastlagte forudsætninger.

Revisionshandlingerne har omfattet;

- Test af nøglekontroller for måling af unoterede investeringer, herunder processer for fastlæggelse af forudsætninger, ledelsesgodkendelse og eventuelle ledelsesmæssige ændringer af skøn og kontrollernes effektivitet.
- Vurdering af de anvendte metoder ved at anvende vores branchekendskab og erfaring, med fokus på bl.a. ændringer i forhold til sidste år
- Vurdering af de væsentligste forudsætninger for fremtidige pengestrømme samt fastlagte afkastkrav, herunder vurdering af investeringsejendommens driftsafkast og individuelle afkastkrav benyttet i

værdiansættelsen, sammenholdt med historiske data, mægler vurderinger og markedspraksis

- Afstemning af værdier til modtagne rapporteringer fra forvaltere af uoterede investeringer

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om regnskaberne omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af regnskaberne er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med regnskaberne eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiel virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med regnskaberne og er udarbejdet i overensstemmelse med krav i lov om finansiel virksomhed. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Ledelsens ansvar for regnskaberne

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et koncernregnskab og et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde regnskaberne uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af regnskaberne er ledelsen ansvarlig for at vurdere koncernens og pensionskassens evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde regnskaberne på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere koncernen eller pensionskassens, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af regnskaberne

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om regnskaberne som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive

en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugere træffer på grundlag af regnskaberne.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskaberne, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af koncernens og pensionskassens interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af regnskaberne på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om koncernens og pensionskassens evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i regnskaberne eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusion er

baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at koncernen og pensionskassen ikke længere kan fortsætte driften.

- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af regnskaberne, herunder noteoplysningerne, samt om regnskaberne afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.
- Opnår vi tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for de finansielle oplysninger for virksomhederne eller forretningsaktiviteterne i koncernen til brug for at udtrykke en konklusion om koncernregnskabet. Vi er ansvarlige for at lede, føre tilsyn med og udføre koncernrevisionen. Vi er eneansvarlige for vores revisionskonklusion.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om bl.a. det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, tilhørende sikkerhedsforanstaltninger.

Med udgangspunkt i de forhold, der er kommunikeret til den øverste ledelse, fastslår vi, hvilke forhold der var mest betydelige ved revisionen af regnskaberne for den aktuelle periode og dermed er centrale forhold ved revisionen. Vi beskriver disse forhold i vores revisionspåtegning, medmindre lov eller øvrig regulering udelukker, at forholdet offentliggøres, eller i de yderst sjældne tilfælde, hvor vi fastslår, at forholdet ikke skal kommunikeres i vores revisionspåtegning, fordi de negative konsekvenser heraf med rimelighed ville kunne forventes at veje tungere end de fordele, den offentlige interesse har af sådan kommunikation.

Frederiksberg, den 13. marts 2019
ERNST & YOUNG
Godkendt Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 30 70 02 28

Ole Karstensen
statsaut. revisor
mne16615

Lars Rhod Søndergaard
statsaut. revisor
mne28632

Resultatopgørelse og totalindkomstopgørelse

RESULTATOPGØRELSE OG TOTALINDKOMSTOPGØRELSE FOR PERIODEN 1. JANUAR - 31. DECEMBER

(1.000 kr.)	Note	Koncern		Pensionskassen	
		2018	2017	2018	2017
Medlemsbidrag for egen regning	3	1.002.572	934.350	1.002.572	934.350
Indtægter fra tilknyttede virksomheder		-	-	103.402	79.419
Indtægter fra associerede virksomheder		-259.972	505.717	-259.972	505.717
Indtægter af investeringsejendomme		74.618	52.745	63.055	35.296
Renteindtægter og udbytter mv.	4	1.215.853	1.180.168	1.215.957	1.180.118
Kursreguleringer	5	-1.708.811	1.746.786	-1.801.460	1.683.312
Renteudgifter mv.		-447	-2.027	-303	-1.642
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	6	-30.504	-30.396	-29.942	-29.227
Investeringsafkast i alt		-709.263	3.452.993	-709.263	3.452.993
Pensionsafkastskat	7	130.269	-510.383	130.269	-510.383
Investeringsafkast efter pensionsafkastskat		-578.994	2.942.610	-578.994	2.942.610
Udbetalte ydelser	8	-1.455.913	-1.414.029	-1.455.913	-1.414.029
Modtaget genforsikringsdækning		510	522	510	522
Pensionsydelse for egen regning i alt		-1.455.403	-1.413.507	-1.455.403	-1.413.507
Ændring i pensionshensættelser		727.058	-1.642.531	727.058	-1.642.531
Ændring i genforsikringsandel		-235	-187	-235	-187
Ændring i pensionshensættelser for egen regning i alt		726.823	-1.642.718	726.823	-1.642.718
Ændring i hensættelser for markedsrenteprodukter	9	52.996	-156.323	52.996	-156.323
Pensionsmæssige driftsomkostninger	6	-15.845	-17.164	-15.845	-17.164
Overført investeringsafkast		119.372	-588.725	119.372	-588.725
PENSIONSTEKNISK RESULTAT		-148.479	58.523	-148.479	58.523
Egenkapitalens investeringsafkast		-140.935	695.071	-140.935	695.071
RESULTAT FØR SKAT		-289.414	753.594	-289.414	753.594
Pensionsafkastskat for egenkapitalen		21.563	-106.346	21.563	-106.346
ÅRETS RESULTAT		-267.851	647.248	-267.851	647.248
Anden totalindkomst		0	0	0	0
ÅRETS TOTALINDKOMST		-267.851	647.248	-267.851	647.248

Balance

AKTIVER					
(1.000 kr.)	Note	Koncern		Pensionskassen	
		2018	2017	2018	2017
Software	10	5.397	2.202	5.397	2.202
IMMATERIELLE AKTIVER		5.397	2.202	5.397	2.202
Driftsmidler	11	255	357	255	357
MATERIELLE AKTIVER		255	357	255	357
Investeringsejendomme	12	2.228.776	2.102.497	1.680.732	1.479.165
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	13	-	-	775.307	845.612
Udlån til tilknyttede virksomheder		-	-	4.836	961
Kapitalandele i associerede virksomheder	14	5.273.118	5.973.973	5.273.118	5.973.973
Udlån til associerede virksomheder		107.103	178.363	107.103	178.363
Investeringer i tilknyttede og associerede virksomheder i alt		5.380.221	6.152.336	6.160.364	6.998.909
Kapitalandele		4.125.216	3.364.518	3.875.396	3.144.676
Investeringsforeningsandele		16.158.694	16.860.238	16.158.694	16.860.238
Obligationer		9.639.106	9.213.465	9.639.106	9.213.465
Indlån i kreditinstitutter		83.407	152.732	79.845	137.180
Øvrige investeringsaktiver og derivater	15	13.997	146.824	13.997	146.824
Andre finansielle investeringsaktiver i alt		30.020.420	29.737.777	29.767.038	29.502.383
INVESTERINGSAKTIVER I ALT		37.629.417	37.992.610	37.608.134	37.980.457
Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter	16	2.047.237	1.902.290	2.047.237	1.902.290
Genforsikringsandele af pensionshensættelser		2.342	2.577	2.342	2.577
Tilgodehavender hos medlemmer		24.824	27.325	24.824	27.325
Tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder		-	-	5.216	2.872
TILGODEHAVENDER I ALT		24.824	27.325	30.040	30.197
Likvide beholdninger		0	5	0	5
PAL-aktiv	7	1.262.402	0	1.262.402	0
Øvrige aktiver	17	98.988	816.304	93.828	807.584
ANDRE AKTIVER I ALT		1.361.390	816.309	1.356.230	807.589
Tilgodehavende renter		57.756	79.966	57.756	79.966
Andre periodeafgrænsningsposter		75.755	82.294	75.755	82.294
PERIODEAFGRÆNSNINGSPOSTER I ALT		133.511	162.260	133.511	162.260
AKTIVER I ALT		41.204.373	40.905.930	41.183.146	40.887.929

Balance

PASSIVER

(1.000 kr.)	Note	Koncern		Pensionskassen	
		2018	2017	2018	2017
Vedtægtsmæssige henlæggelser		2.867.417	7.417.098	2.867.417	7.417.098
Den sociale fond	19	0	8.231	0	8.231
Overført overskud		-267.851	647.248	-267.851	647.248
EGENKAPITAL I ALT		2.599.566	8.072.577	2.599.566	8.072.577
Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter	20	34.500.246	30.015.681	34.500.246	30.015.681
Hensættelser til markedsrenteprodukter	21	2.047.237	1.902.290	2.047.237	1.902.290
HENSÆTTELSER TIL PENSIONS- OG INVESTERINGSKONTRAKTER I ALT		36.547.483	31.917.971	36.547.483	31.917.971
Investeringsejendomme, gæld		28.109	203.373	28.109	203.373
Pensionsafkastskat	7	1.129.193	500.282	1.129.193	500.282
Øvrige investeringsaktiver og derivater	15	198.798	104.057	198.798	104.057
Anden gæld	22	701.224	107.670	679.997	89.669
GÆLD I ALT		2.057.324	915.382	2.036.097	897.381
PASSIVER I ALT		41.204.373	40.905.930	41.183.146	40.887.929

Øvrige noter:

Femårsoversigt	1
Nøgletal	2
Unoterede investeringer	18
Eventualforpligtelser og sikkerhedsstillelser	23
Eventualaktiver	24
Basiskapital	25
Årets realiserede resultat	26
Udlæg fra basiskapitalen	27
Transaktioner med nærtstående parter	28
Afkast i procent og risiko for markedsrenteprodukter	29
Specifikation af aktiver og deres afkast til markedsværdi	30
Følsomhed over for risici	31
Risikoplysninger	32
Anvendt regnskabspraksis	33

Egenkapitalopgørelse

EGENKAPITALOPGØRELSE

(1.000 kr.)	Note	Koncern		Pensionskassen	
		2018	2017	2018	2017
Vedtægtsmæssige henlæggelser					
Saldo pr. 1.1.		7.417.098	6.990.436	7.417.098	6.990.436
Egenkapitaludlodning		-5.204.190	0	-5.204.190	0
Overført fra den sociale fond		8.231	0	8.231	0
Overført fra årets resultat		647.248	426.662	647.248	426.662
Udlodning (FG)		-970	0	-970	0
Vedtægtsmæssige henlæggelser 31. december		2.867.417	7.417.098	2.867.417	7.417.098
Overført overskud					
Saldo pr. 1.1.		647.248	426.662	647.248	426.662
Overført til vedtægtsmæssige henlæggelser		-647.248	-426.662	-647.248	-426.662
Årets totalindkomst		-267.851	647.248	-267.851	647.248
I alt		-267.851	647.248	-267.851	647.248
Den sociale fond					
Saldo pr. 1.1.		8.231	8.283	8.231	8.283
Overført til egenkapitalen		-8.231	0	-8.231	0
Ændring		0	-52	0	-52
I alt		0	8.231	0	8.231
Egenkapital i alt		2.599.566	8.072.577	2.599.566	8.072.577

Der henvises til note 27 for oplysning om udlæg fra basiskapitalen.

DIP har i 2018 hjemtaget indestående på bonuskonto i Forenede Gruppeliv pr. 31/12 2017 på 7 mio. kr. , beløbet er tilskrevet egenkapitalen.

For 2018 reguleres skaderegnskabet i Forenede Gruppeliv i forhold til den betalte præmie over egenkapitalen. Reguleringen for 2018 udgør -1 mio. kr.

På årets generalforsamling blev det vedtaget at udlodde den del af egenkapitalen, der er øremærket til de udmeldte tillægspensioner på Regulativ 3 og 4.

Udlodningen sker, fordi pensionskassen i forbindelse med implementeringen af de såkaldte Solvens II-regler har fået klarhed over kravene til pensionskassens solvensbehov, og bestyrelsen har derfor vurderet, at en stor del af egenkapitalen kan overføres fra pensionskassens opsparing til medlemmernes.

Noter

(mio.kr.)	2018	2017	2016	2015*	2014*
1. Femårsoversigt					
KONCERN					
Medlemsbidrag	1.003	934	897	862	812
Investeringsafkast	-709	3.453	2.325	1.747	2.612
Pensionsydelse	-1.455	-1.414	-1.367	-1.322	-1.359
Pensionsmæssige driftsomkostninger	-16	-17	-18	-20	-19
Pensionsteknisk resultat	-148	59	29	108	-228
Årets resultat	-268	647	427	398	218
Årets totalindkomst	-268	647	427	398	218
Pensionshensættelser	36.547	31.918	29.958	28.723	27.735
Egenkapital	2.600	8.073	7.425	6.999	6.726
Aktiver	41.204	40.906	38.504	36.549	36.278

PENSIONSKASSEN

Medlemsbidrag	1.003	934	897	862	812
Investeringsafkast	-709	3.453	2.325	1.747	2.612
Pensionsydelse	-1.455	-1.414	-1.367	-1.322	-1.359
Pensionsmæssige driftsomkostninger	-16	-17	-18	-20	-19
Pensionsteknisk resultat	-148	59	29	108	-228
Årets resultat	-268	647	427	398	218
Årets totalindkomst	-268	647	427	398	218
Pensionshensættelser	36.547	31.918	29.958	28.723	27.735
Egenkapital	2.600	8.073	7.425	6.999	6.726
Aktiver	41.183	40.888	38.490	36.535	36.292

* Hovedtal for 2015 og 2014 er ikke tilpasset i forbindelse med implementering af ny regnskabsbekendtgørelse med virkning fra 1. januar 2016.

Noter

PENSIONS KASSEN	2018	2017	2016	2015	2014
2. Nøgletal					
Afkastnøgletal					
Afkast på gennemsnitsrenteprodukter (N1)*	-1,7%	9,4%	6,7%	5,1%	8,1%
Afkast på markedsrenteprodukter (N2) */**	-3,1%	9,5%	6,9%	-	-
Risiko på markedsrenteprodukter (N3) **	3,8	3,8	3,8	-	-
Omkostningsnøgletal					
Omkostningsprocent af hensættelser (N4)*	0,05%	0,06%	0,06%	0,07%	0,10%
Omkostninger pr. medlem, kr. (N5)	558	634	678	822	747
Forrentningsnøgletal					
Egenkapitalforrentning efter skat (N6)	-5,0%	8,4%	5,9%	5,8%	3,3%
Forrentning af overskudskapital (N7)	-	-	-	-	-

* Nøgletal for 2015 og 2014 er ikke tilpasset i forbindelse med implementering af ny regnskabsbekendtgørelse med virkning fra 1.

**Det er ikke praktisk muligt at foretage beregning af nøgletallet før 2016 som følge af implementering af ny regnskabsbekendtgørelse.

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2018	2017	2018	2017
3. Medlemsbidrag				
Ordinære bidrag	1.045.396	978.421	1.045.396	978.421
Indskud	285.833	244.798	285.833	244.798
Overført til markedsrenteprodukter	-247.911	-212.450	-247.911	-212.450
	1.083.318	1.010.769	1.083.318	1.010.769
Arbejdsmarkedsbidrag	-80.746	-76.419	-80.746	-76.419
I alt	1.002.572	934.350	1.002.572	934.350
Bidrag, ordninger tegnet som led i ansættelsesforhold	835.728	778.777	835.728	778.777
Bidrag, individuelt tegnede ordninger	247.590	231.992	247.590	231.992
I alt	1.083.318	1.010.769	1.083.318	1.010.769
Bidrag fordelt efter medlemmernes bopæl:				
Danmark	1.067.648	996.515	1.067.648	996.515
Andre EU-lande	11.333	10.065	11.333	10.065
Øvrige lande	4.337	4.189	4.337	4.189
I alt	1.083.318	1.010.769	1.083.318	1.010.769
Antal ordninger, tegnet som led i ansættelsesforhold	23.656	22.549	23.656	22.549
Antal ordninger, individuelt tegnede ordninger	4.063	3.866	4.063	3.866
I alt	27.719	26.415	27.719	26.415
4. Renteindtægter og udbytter mv.				
Renter				
Renteindtægter, danske obligationer	132.764	146.096	132.764	146.096
Renteindtægter, danske indeksobligationer	4.101	8.624	4.101	8.624
Indeksregulering	2.471	3.226	2.471	3.226
Renteindtægter, udenlandske obligationer	23.113	33.876	23.113	33.876
Renteindtægter, andre	5.376	4.653	5.480	4.603
I alt	167.825	196.475	167.929	196.425
Udbytte af aktier mv.				
Danske aktier	103.179	89.406	103.179	89.406
Udenlandske aktier	944.849	894.287	944.849	894.287
I alt	1.048.028	983.693	1.048.028	983.693
Renter og udbytter mv. i alt	1.215.853	1.180.168	1.215.957	1.180.118

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2018	2017	2018	2017
5. Kursreguleringer				
Investeringsejendomme	274.916	171.484	216.044	151.352
Kapitalandele	-307.555	-511.830	-307.555	-511.830
Investeringsforeningsandele	-462.040	903.737	-462.040	903.737
Danske obligationer	-28.515	3.387	-62.292	-39.955
Indeksobligationer	1.603	17.985	1.603	17.985
Udenlandske obligationer	-30.679	13.129	-30.679	13.129
Finansielle instrumenter, renteswaptioner, valutaafdækning og futures	-1.156.541	1.148.894	-1.156.541	1.148.894
I alt	-1.708.811	1.746.786	-1.801.460	1.683.312
6. Administrationsomkostninger				
Personaleudgifter	-25.666	-24.944	-25.666	-24.944
Andre administrationsomkostninger	-17.636	-18.074	-17.636	-18.074
Forvaltningsafgifter og handelsomkostninger	-3.047	-4.542	-2.485	-3.373
I alt	-46.349	-47.560	-45.787	-46.391
Administrationsomkostninger er fordelt på følgende måde:				
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	-30.504	-30.396	-29.942	-29.227
Pensionsmæssige driftsomkostninger	-15.845	-17.164	-15.845	-17.164
I alt	-46.349	-47.560	-45.787	-46.391
Personaleudgifter specificeres således:				
Løn og vederlag	-20.426	-19.549	-20.426	-19.549
Pensionsbidrag	-2.060	-2.094	-2.060	-2.094
Andre udgifter til social sikring	-113	-109	-113	-109
Lønsumsafgift	-3.068	-3.193	-3.068	-3.193
I alt	-25.667	-24.945	-25.667	-24.945
Gennemsnitligt antal fuldtidsbeskæftigede	18	22	18	22

(fortsætter)

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2018	2017	2018	2017
6. Administrationsomkostninger (fortsat)				
Vederlag til direktion (Søren Kolbye Sørensen):				
Løn og vederlag	-1.343	-1.228	-1.343	-1.228
Pensionsbidrag	-158	-145	-158	-145
I alt	-1.501	-1.373	-1.501	-1.373

Der er ikke aftalt bonusprogrammer, anden variabel vederlæggelse eller særlige pensionsforpligtelser for direktionen. Direktionen kan opsiges med 12 måneders varsel fra pensionskassens side. Løn til direktion fordeles ligeligt mellem DIP og JØP.

DIP's investeringschef, ansvarshavende aktuar, CFO, CRO, complianceansvarlig, medlemschef samt ledende medarbejdere i medlemsafdelingen og medarbejdere i investeringsafdelingen er identificeret som pensionskassens risikotagere, idet de har en væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil.

Vederlag til risikotagere:				
Løn og vederlag*	-8.914	-8.641	-8.914	-8.641
I alt	-8.914	-8.641	-8.914	-8.641

* 2018: Løn og vederlag til 21 medarbejdere (2017: 14 medarbejdere).

Vederlag til bestyrelse:				
Peter Falkenham, formand	-300	-300	-300	-300
Peter Løchte Jørgensen, næstformand	-150	-150	-150	-150
Frida Frost	-100	-100	-100	-100
Søren Vang Fischer	-100	-100	-100	-100
Jens Otto Veile *	-150	-150	-150	-150
I alt	-800	-800	-800	-800

Bestyrelsens medlemmer er alle medlem af revisionsudvalget.

*Formand for revisionsudvalget modtager et årligt honorar på 50 t.kr., mens honorar til øvrige medlemmer af revisionsudvalget udgør 0 t.kr.

Der er ingen variabel aflønning.

Honorar til generalforsamlingsvalgt revisor Ernst & Young

Godkendt Revisionspartnerselskab

Lovpligtig revision af årsregnskabet	-354	-354	-245	-245
Andre erklæringsopgaver med sikkerhed	-63	-63	-63	-63
Skatterådgivning	-66	-200	-66	-200
Andre rådgivningsopgaver	-189	-478	-189	-478
I alt	-672	-1.095	-563	-986

Honorar 2018:

Honorar vedrørende andre erklæringsopgaver med sikkerhed vedrører lovpligtige erklæringer til Finanstilsynet, SKAT og andre offentlige myndigheder. Honorar for skatterådgivning omfatter skattemæssig due diligence assistance i forbindelse med nyinvesteringer. Honorar til andre rådgivningsopgaver vedrører assistance i forbindelse med påtænkt fusion, samt øvrige erklæringer mm.

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2018	2017	2018	2017
7. Pensionsafkastskat				
Pensionsafkastskat - individuel	-189.247	-178.465	-189.247	-178.465
Pensionsafkastskat - institut	322.330	-323.833	322.330	-323.833
Regulering af pensionsafkastskat for tidligere år	-2.813	-8.085	-2.813	-8.085
I alt	130.270	-510.383	130.270	-510.383
Skattesats	15,3%	15,3%	15,3%	15,3%
I 2018 er individuel PAL større end institut PAL, hvilket medfører at der opstår et udskudt PAL-aktiv.				
Årets regulering af udskudt PAL-aktiv	322.330	0	322.330	0
Udskudt PAL-aktiv vedrørende afsat udlodning ultimo 2018*	940.072	0	940.072	0
Udskudt PAL-aktiv pr. 31.12.	1.262.402	0	1.262.402	0
* Udlodningen af egenkapital pr. 31/12 2018 udløser individuel PAL, når udlodningen tilskrives medlemmernes depot. Det hermed opståede udskudte PAL-aktiv kan modregnes i kommende års PAL-skat.				
Årets regulering af udskudt PAL-aktiv fremkommer således:				
Beskatningsgrundlag - institut PAL	-704.084	3.467.439	-704.084	3.467.439
Beskatningsgrundlag - individuel PAL	-1.324.231	-1.261.761	-1.324.231	-1.261.761
Lempelser m.m.	-78.417	-89.122	-78.417	-89.122
Beskatningsgrundlag - institut PAL efter fradrag af individuel PAL	-2.106.732	2.116.556	-2.106.732	2.116.556
Årets regulering af udskudt PAL-aktiv (15,3%)	322.330	-323.833	322.330	-323.833
8. Pensionsydelser				
Alderspension	-1.089.906	-1.067.946	-1.089.906	-1.067.946
Invalidepension	-25.506	-25.004	-25.506	-25.004
Ægtefællepensioner	-206.908	-201.918	-206.908	-201.918
Børnepensioner	-7.057	-6.606	-7.057	-6.606
Ratepensioner	-6.513	-5.148	-6.513	-5.148
Løbende pensioner	-1.335.890	-1.306.622	-1.335.890	-1.306.622
Engangsydelser ved pensionering	-29.569	-32.205	-29.569	-32.204
Udtrædelsesgodtgørelser	-113.672	-103.145	-113.672	-103.145
Udbetalt fra markedsrenteprodukter	49.968	51.548	49.968	51.547
Forsikringspræmier	-26.750	-23.605	-26.750	-23.605
I alt	-1.455.913	-1.414.029	-1.455.913	-1.414.029
9. Ændring i hensættelser for markedsrenteprodukter				
Rentetilskrivning	61.614	-191.332	61.614	-191.332
Pensionsafkastskat	-9.045	29.900	-9.045	29.900
Regulering	-392	4.380	-392	4.380
Administrationsomkostninger	819	729	819	729
I alt	52.996	-156.323	52.996	-156.323

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2018	2017	2018	2017
10. Software				
Anskaffelsessum pr. 1.1.	31.242	28.895	31.242	28.895
Årets tilgang	4.819	2.347	4.819	2.347
Årets afgang	-968	0	-968	0
Anskaffelsessum pr. 31.12.	35.093	31.242	35.093	31.242
Afskrivninger pr. 1.1.	29.040	27.346	29.040	27.346
Årets afskrivninger	1.624	1.694	1.624	1.694
Årets afgang	-968	0	-968	0
Afskrivninger pr. 31.12.	29.696	29.040	29.696	29.040
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	5.397	2.202	5.397	2.202
11. Driftsmidler				
Anskaffelsessum pr. 1.1.	510	3.243	510	3.243
Årets tilgang	0	0	0	0
Årets afgang	0	-2.733	0	-2.733
Anskaffelsessum pr. 31.12.	510	510	510	510
Afskrivninger pr. 1.1.	153	2.784	153	2.784
Årets afskrivninger	102	102	102	102
Årets afgang	0	-2.733	0	-2.733
Afskrivninger pr. 31.12.	255	153	255	153
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	255	357	255	357

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2018	2017	2018	2017
12. Investeringsjendomme				
Anskaffelsessum pr. 1.1.	737.796	730.401	412.989	408.238
Årets tilgang	8.923	8.131	5.674	5.487
Årets afgang	-38.665	-736	-303	-736
Anskaffelsessum pr. 31.12.	708.054	737.796	418.360	412.989
Opskrivninger pr. 1.1.	1.470.095	1.295.976	1.140.263	985.724
Årets opskrivning	313.833	178.586	215.392	159.006
Tilbageførte opskrivninger	-142.735	-4.467	-1.790	-4.467
Opskrivninger pr. 31.12	1.641.193	1.470.095	1.353.865	1.140.263
Investeringsjendomme før markedsrenteprodukter	2.349.247	2.207.891	1.772.225	1.553.252
Markedsrenteprodukter	-120.471	-105.394	-91.493	-74.087
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	2.228.776	2.102.497	1.680.732	1.479.165
Vægtet gennemsnit af diskonteringssats, bolig	3,2%	3,9%	3,0%	4,2%
Vægtet gennemsnit af diskonteringssats, erhverv	4,4%	4,3%	4,4%	3,5%

13. Kapitalandele i tilknyttede virksomheder

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder før markedsrenteprodukter	817.512	887.965
Markedsrenteprodukter	-42.205	-42.353
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	775.307	845.612

Selskab	Hjemsted	Andel af kapitalen	Resultat iflg. seneste årsrapport	Egenkapital iflg. seneste årsrapport
Ejendomsselskabet DIP A/S	Frederiksberg	100,00%	66.632	553.246
Carl RE Holding P/S *	Frederiksberg	100,00%	32.631	261.328
Carl RE Holding Komplementar ApS *	Frederiksberg	100,00%	-2	129
Pension Private Equity I K/S	Frederiksberg	100,00%	1.649	2.582

* Resultat og egenkapital i henhold til seneste perioderapportering.

De tilknyttede virksomheder beskæftiger sig med investering i ejendomme samt børsnoterede- og unoterede aktier.

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2018	2017	2018	2017
14. Kapitalandele i associerede virksomheder				
Kapitalandele i associerede virksomheder før				
markedsrenteprodukter	5.560.166	6.273.186	5.560.166	6.273.186
Markedsrenteprodukter	-287.048	-299.213	-287.048	-299.213
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	5.273.118	5.973.973	5.273.118	5.973.973

Selskab	Hjemsted	Andel af kapitalen	Resultat iflg. seneste årsrapport	Egenkapital iflg. seneste årsrapport
IFI Holding A/S, København (Holdingselskab for Irish Forestry Investments Ltd.)	København	33%	4.374	14.305
Pension Private Equity ApS	København	50%	-9	372
Pension Private Equity II K/S	København	40%	5.582	43.437
Altius Private Equity Fund LP *	England	25%	16.225	320.720
Altius Private Equity Fund II LP*	England	25%	14.416	478.060
EMD Invest Danske Aktier I *	København	31%	-193.799	1.538.388
EMD Invest Danske Aktier II */**	København	40%	-326.261	2.011.152
EMD Invest Eur Aktier */**	København	60%	-153.294	2.165.465
Schroeder US Small Cap *	København	46%	-134.789	2.364.527
EMD Inv. Gl.Akt.II (Blackrock) *	København	37%	-122.920	2.167.738
EMD Inv.Globale Akt.III (GSAM) *	København	37%	-44.413	1.459.871
P + I/S **	København	50%	-2	488
Pplus Re Holding K/S*	København	35%	47.234	1.739.588
Pplus Re Komplementar ApS*	København	35%	0	250
Pplus Re Capital A/S *	København	35%	98.130	407.039

* Resultat og egenkapital i henhold til seneste periodeberetning.

** Fælles ledet virksomhed, hvor DIP ikke har bestemmende indflydelse.

De associerede og fælles ledede virksomheder beskæftiger sig med administration, investering i ejendomme og unoterede aktier.

15. Øvrige investeringsaktiver og derivater

Renteswaps	-84.258	-46.168	-84.258	-46.168
Aktieoptionskontrakter/aktiefutures	-15.214	1.338	-15.214	1.338
Valutaterminforretninger	-84.567	94.951	-84.567	94.951
	-184.039	50.121	-184.039	50.121
Markedsrenteprodukter	-762	-7.354	-762	-7.354
Regnskabsmæssig værdi i alt pr. 31.12.	-184.801	42.767	-184.801	42.767
Indregnet i balancen:				
Øvrige investeringsaktiver og derivater (aktiver)	13.997	146.824	13.997	146.824
Øvrige investeringsaktiver og derivater (passiver)	-198.798	-104.057	-198.798	-104.057
I alt netto	-184.801	42.767	-184.801	42.767
Markedsværdi af obligationer afgivet/modtaget som sikkerhedsstillelse til modparter	-243.604	-294	-243.604	-294

(fortsætter)

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2018	2017	2018	2017

15. Øvrige investeringsaktiver og derivater (fortsat)

Pensionskassen benytter rentesikringsinstrumenter i form af renteswaptioner, renteswaps og rentefutures til at afdække pensionskassen langsigtede forpligtelser. Pensionskassen benytter også swaps til at påtage sig særlige risici, fx. spændrisici. Renteswaps indgås med Cibor, Euribor og Eonia som referencerenter og løbetiderne for rentesikringsinstrumenterne er 1 til 34 år. De er med til at understøtte pensionskassens investeringsprincipper og har til formål at bidrage med afkast, der diversificerer pensionskassens balance yderligere.

Pensionskassen benytter aktiefutures til at justere den overordnede aktieeksponering og/eller til at flytte eksponering mellem regioner. Rentefutures bruges hovedsageligt til at styre varigheden i obligationsporteføljen.

Pensionskassen afdækker valutarisikoen på de udenlandske aktiver ved at sælge valuta på termin i de mest betydende valutaer herunder CAD, CHF, EUR, GBP, JPY, NOK, SEK og USD.

16. Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter

Investeringsejendomme	120.471	105.394	91.493	74.087
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	-	-	42.205	42.353
Udlån til tilknyttede virksomheder	-	-	263	48
Kapitalandele i associerede virksomheder	287.048	299.213	287.048	299.213
Udlån til associerede virksomheder	5.830	8.934	5.830	8.934
Kapitalandele	224.451	168.596	210.961	157.502
Investeringsforeningsandele	879.614	844.462	879.614	844.462
Obligationer	524.715	461.466	524.715	461.466
Indlån i kreditinstitutter	4.346	6.871	4.346	6.871
Afledte finansielle instrumenter	762	7.354	762	7.354
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	2.047.237	1.902.290	2.047.237	1.902.290

17. Andre tilgodehavender

Af andre tilgodehavender udgør REPO mellemværende	69.994	784.625	69.994	784.625
--	--------	---------	--------	---------

18. Unoterede investeringer

Omfatter illikvide investeringer, blandt andet investeringer i kapitalfonde, infrastruktur, unoterede aktier, udlån, ejendomme og afledte finansielle instrumenter.

Unoterede investeringer indgår i pensionskassen med nedenstående værdier i følgende regnskabsposter:

Investeringsejendomme			1.772.225	1.553.252
Investeringer i tilknyttede virksomheder			817.512	887.965
Investeringer i associerede virksomheder			958.227	544.369
Kapitalandele			4.365.158	3.364.492
Investeringsforeningsandele			507.486	365.025
Illikvide obligationer			618.880	443.014
Andre udlån			1.594.076	1.018.871
Illikvide afledte finansielle instrumenter			-184.039	50.121
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.			10.449.525	8.227.109

19. Den sociale fond

Bogført værdi 1. januar	8.231	8.283	8.231	8.283
Overført til egenkapitalen	-8.231	0	-8.231	0
Ændring	0	-52	0	-52
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	0	8.231	0	8.231

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2018	2017	2018	2017
20. Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter				
Pensionshensættelser pr. 1.1	30.015.681	28.373.149	30.015.681	28.373.149
Akkumuleret værdiregulering primo	-2.145.972	-1.598.699	-2.145.972	-1.598.699
Kollektivt bonuspotentiale primo	-5.532.648	-5.033.306	-5.532.648	-5.033.306
Retrospektive hensættelser pr. 1.1	22.337.061	21.741.144	22.337.061	21.741.144
Medlemsbidrag	1.002.572	934.350	1.002.572	934.350
Rentetilskrivning	1.135.110	1.083.300	1.135.110	1.083.300
Pensionsydelse	-1.455.913	-1.414.029	-1.455.913	-1.414.029
Administrationsomkostninger	-20.134	-19.160	-20.134	-19.160
Risikoresultat efter tilskrivning af risikobonus	-22.924	-10.888	-22.924	-10.888
Udlodning fra egenkapital	5.204.190	17.964	5.204.190	17.964
Regulering	-391	4.380	-391	4.380
Retrospektive hensættelser pr. 31.12.	28.179.571	22.337.061	28.179.571	22.337.061
Akkumuleret værdiregulering ultimo	2.580.134	2.145.972	2.580.134	2.145.972
Kollektivt bonuspotentiale ultimo	3.740.541	5.532.648	3.740.541	5.532.648
Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter i alt pr. 31.12.	34.500.246	30.015.681	34.500.246	30.015.681
Afkastprocent for rentegrupper specificeres således:				
Rentegruppe RG1G1	-1,7%	9,1%	-1,7%	9,1%
Rentegruppe RG1G2	-1,7%	9,1%	-1,7%	9,1%
Rentegruppe RG1G3	-1,7%	9,1%	-1,7%	9,1%
Rentegruppe RG1G4	-1,7%	9,1%	-1,7%	9,1%
Rentegruppe RG1G5	-1,7%	9,2%	-1,7%	9,2%
Rentegruppe RG1G6	-1,7%	9,2%	-1,7%	9,2%
Rentegruppe RG1G7	-1,7%	9,2%	-1,7%	9,2%
Rentegruppe RG1G8	-1,7%	9,2%	-1,7%	9,2%
Rentegruppe RG1	-1,7%	9,1%	-1,7%	9,1%
Rentegruppe RG2	-1,7%	9,1%	-1,7%	9,1%
Rentegruppe RG3	-1,7%	9,1%	-1,7%	9,1%
Rentegruppe RG4	-1,7%	9,1%	-1,7%	9,1%
Bonusgrad for rentegrupper specificeres således:				
Rentegruppe RG1G1	17,3%	25,5%	17,3%	25,5%
Rentegruppe RG1G2	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rentegruppe RG1G3	6,6%	26,6%	6,6%	26,6%
Rentegruppe RG1G4	20,9%	33,5%	20,9%	33,5%
Rentegruppe RG1G5	14,7%	24,9%	14,7%	24,9%
Rentegruppe RG1G6	12,7%	22,6%	12,7%	22,6%
Rentegruppe RG1G7	8,2%	18,7%	8,2%	18,7%
Rentegruppe RG1G8	1,1%	9,7%	1,1%	9,7%
Rentegruppe RG1	16,6%	27,5%	16,6%	27,5%
Rentegruppe RG2	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rentegruppe RG3	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Rentegruppe RG4	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Forrentning af kundemidler efter omkostninger før skat			16,4%	7,6%
Forrentning af kundemidler efter omkostninger før skat - markedsrente			-3,1%	9,8%

Forrentning af kundemidler er beregnet i overensstemmelse med kravene i Finanstilsynet regnskabsbekendtgørelse §100, stk. 8

(fortsætter)

Noter

(1.000 kr.)

20. Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter (fortsat)

Omkostnings- og risikoresultat specificeres således:

2018

	Omkostnings- bidrag efter tilskrivning af omkostnings- bonus	Årets forsikrings- mæssige driftsomkost- ninger	Omkostnings- resultat	Omkostnings- resultat (i %)
Omkostningsgruppe 1	20.134	13.934	6.200	0,0%
			Risikoresultat efter tilskriv- ning af risiko- bonus	Risikoresultat efter tilskriv- ning af risiko- bonus (i %)
Risikogruppe 1			-15.987	-0,1%
Risikogruppe 2			-4.829	-0,3%
Risikogruppe 3			42.750	0,2%
Risikogruppe 4			-190	0,0%
Risikogruppe 5			88	0,0%

Ovenstående noteoplysninger er identiske for koncernen.

2017

	Omkostnings- bidrag efter tilskrivning af omkostnings- bonus	Årets forsikrings- mæssige driftsomkost- ninger	Omkostnings- resultat	Omkostnings- resultat (i %)
Omkostningsgruppe 1	19.160	16.435	2.725	0,0%
			Risikoresultat efter tilskriv- ning af risiko- bonus	Risikoresultat efter tilskriv- ning af risiko- bonus (i %)
Risikogruppe 1			29.756	0,1%
Risikogruppe 2			4.145	0,2%
Risikogruppe 3			-23.420	-0,1%
Risikogruppe 4			309	0,0%
Risikogruppe 5			97	0,0%

Ovenstående noteoplysninger er identiske for koncernen.

(fortsætter)

Noter

(1.000 kr.)

20. Pensionshensættelser, gennemsnitsrenteprodukter (fortsat)

2018	Garanterede		Individuelt	Kollektivt bonus-
	ydelser	Risikomargen	bonus-	potentiale
			potentiale	potentiale
Rentegruppe RG1G1	38.647	812	12.136	3.019
Rentegruppe RG1G2	477.652	23.009	298.021	0
Rentegruppe RG1G3	2.688.345	29.812	1.626.812	233.566
Rentegruppe RG1G4	5.194.171	84.335	1.627.432	1.391.948
Rentegruppe RG1G5	4.287.955	137.788	2.326.937	988.344
Rentegruppe RG1G6	2.352.149	168.485	3.365.188	742.360
Rentegruppe RG1G7	295.885	96.259	2.627.452	247.509
Rentegruppe RG1G8	-39.353	43.204	1.108.021	11.891
Rentegruppe 1	131.475	5.608	7.003	20.819
Rentegruppe 2	79.531	6.420	0	0
Rentegruppe 3	260.975	19.480	0	0
Rentegruppe 4	1.296.033	82.026	0	0
Risikogrupper 3	0	0	0	83.468
Risikogrupper MIP	0	0	0	397
Omkostningsgruppe 1	0	0	0	17.220
I alt	17.063.465	697.238	12.999.002	3.740.541

Ovenstående noteoplysninger er identiske for koncernen.

2017	Garanterede		Individuelt	Kollektivt bonus-
	ydelser	Risikomargen	bonus-	potentiale
			potentiale	potentiale
Rentegruppe RG1G1	47.999	856	0	3.597
Rentegruppe RG1G2	568.337	23.252	0	0
Rentegruppe RG1G3	2.888.796	8.063	9.171	614.865
Rentegruppe RG1G4	5.287.647	23.439	424.849	1.878.243
Rentegruppe RG1G5	4.229.323	31.049	1.321.497	1.386.031
Rentegruppe RG1G6	2.380.122	35.505	2.406.404	1.088.626
Rentegruppe RG1G7	309.658	18.460	1.841.541	404.672
Rentegruppe RG1G8	-37.212	6.124	792.406	72.881
Rentegruppe 1	114.296	973	9.769	30.772
Rentegruppe 2	77.898	1.873	0	0
Rentegruppe 3	207.210	10.323	0	0
Rentegruppe 4	1.377.544	65.861	0	0
Risikogrupper 3	0	0	0	41.282
Risikogrupper MIP	0	0	0	506
Omkostningsgruppe 1	0	0	0	11.173
I alt	17.451.618	225.778	6.805.637	5.532.648

Ovenstående noteoplysninger er identiske for koncernen.

Rentegrupperne 1, 2,3 og 4 er medlemmerne på regulativ 1 og 2 med grundlagsrenter i mellem 0 og 4,25 pct. Grundlagene kan ændres i henhold til pensionskassens vedtægt. Medlemmer på regulativ 1 og 2 har samme risikogrupper.

Rentegrupperne "RG1Gx" er medlemmerne på regulativ 3 og 4 inddelt efter alder. Alle medlemmer har grundlagsrente på 0 - 0,5 pct. Grundlagene kan ændres i henhold til regulativerne. Medlemmer på regulativ 3 og 4 har samme risikogrupper.

Alle medlemmer har samme omkostningsgruppe.

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2018	2017	2018	2017
21. Hensættelser til markedsrenteprodukter				
Bogført værdi pr. 1.1	1.902.290	1.585.064	1.902.290	1.585.064
Årets ændring	144.947	317.226	144.947	317.226
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	2.047.237	1.902.290	2.047.237	1.902.290
Pensionshensættelser 1. januar	1.902.290	1.585.064	1.902.290	1.585.064
Retrospektive hensættelser 1. januar	1.902.290	1.585.064	1.902.290	1.585.064
Bruttopræmier	247.911	212.450	247.911	212.450
Rentetilskrivning	-52.569	161.432	-52.569	161.432
Pensionsydelse	-49.968	-51.547	-49.968	-51.547
Omkostningstillæg efter tilskrivning af omkostningsbonus	-818	-729	-818	-729
Overført fra gennemsnitsrente	391	-4.380	391	-4.380
Retrospektive hensættelser 31. december	2.047.237	1.902.290	2.047.237	1.902.290
Regnskabsmæssig værdi pr. 31.12.	2.047.237	1.902.290	2.047.237	1.902.290
<p>Forrentning sker med DIP's faktiske afkast efter pensionsafkastskat og er således ikke tegnet med garanti baseret på en minimumsforrentning og uden udjævning.</p> <p>DIPs markedsrenteprodukter er fordelt på 3 profiler; DIP Vælger, ObligationsMax og AktieMax, og er rene markedsrenteprodukter, hvor medlemmerne bærer hele risikoen.</p>				
22. Anden gæld				
Derivater, repogæld og uafviklede handler	661.811	1.207	661.811	1.207
Andet	39.413	106.463	18.186	88.462
I alt	701.224	107.670	679.997	89.669

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2018	2017	2018	2017
23. Eventualforpligtelser og sikkerhedsstillelser				
Registrede aktiver aflagt til sikkerhed for pensionsmæssige hensættelser:				
Statsobligationer	3.896.967	3.984.584	3.896.967	3.984.584
Erhvervsobligationer	4.199.180	4.488.291	4.199.180	4.488.291
Kapitalandele	677.295	605.084	677.295	605.084
Kollektive investeringsinstitutter	21.647.743	21.996.023	21.647.743	21.996.023
Strukturerede værdipapirer	236.752	0	236.752	0
Sikrede værdipapirer	8	416.499	8	416.499
Konter og indskud	0	0	0	0
Lån, herunder realkreditlån	275.001	0	275.001	0
Materielle anlægsaktiver	1.511.772	1.155.298	1.511.772	1.269.893
Øvrige investeringer	0	45.322	0	45.322
I alt	32.444.718	32.691.101	32.444.718	32.805.696
Bogført værdi af ejendomme med pant	755.935	1.084.249	755.935	1.084.249
Investeringstilsagn afgivet til Private Equity, ejendomsfonde og andre alternative investeringer	4.769.647	3.851.141	4.769.647	3.851.141
På ejendommene hviler en momsreguleringsforpligtelse på	1.517	1.936	1.517	1.936
Der er frem til 1. juli 2022 indgået lejeaftale med PKA Ejendomme I/S vedrørende pensionskassens lokaler beliggende i Flintholm Company House, Dirch Passers Allé, 2000 Frederiksberg.				
Lejeforpligtelse Flintholm Company House	4.545	5.713	4.545	5.713

Noter

(1.000 kr.)	Koncern		Pensionskassen	
	2018	2017	2018	2017

24. Eventualaktiver

Pensionskassen har rejst et krav over for SKAT som følge af EU-Domstolens afgørelse i relation til ATP-sagen. Kravet vedrører momsfrigørelse for forvaltning af pensionselskaber. Som følge af manglende praksis på området er det uvist, i hvilket omfang pensionskassen får medhold, og i givet fald hvornår pensionskassen modtager refusion. Det er ikke muligt at indregne noget beløb i relation hertil i årsrapporten.

25. Basiskapital

Egenkapital	2.599.566	8.072.577	2.599.566	8.072.577
Immaterielle aktiver	-5.397	-2.202	-5.397	-2.202
Basiskapital	2.594.169	8.070.375	2.594.169	8.070.375

26. Årets realiserede resultat

Realiseret resultat kan specificeres således:

Egenkapitalens andel	-119.372	588.725	-119.372	588.725
Medlemmernes andel	-876.445	2.109.825	-876.445	2.109.825
Realiseret resultat i alt	-995.817	2.698.550	-995.817	2.698.550

Medlemmernes andel af realiseret resultat er anvendt til:

Tilskrevet depoterne	1.354.468	1.209.347	1.354.468	1.209.347
Gruppeforsikringer	26.750	23.605	26.750	23.605
Risikoforrentning	0	41.000	0	41.000
Medlemmernes andel af årets institut-PAL	-310.345	302.019	-310.345	302.019
Henlagt til kollektivt bonuspotentiale	-1.792.107	499.342	-1.792.107	499.342
Ændring i lån i individuelle bonuspotentialer	-6.457	-640	-6.457	-640
Tilbagebetaling af udlæg	-148.754	35.152	-148.754	35.152
Medlemmernes andel i alt	-876.445	2.109.825	-876.445	2.109.825

Årets resultat fremkommer således:

Egenkapitalens andel af realiseret resultat	-119.372	588.725	-119.372	588.725
Risikoforrentning	0	41.000	0	41.000
Regulering af udlæg	-148.754	35.152	-148.754	35.152
Egenkapitaludlodning	0	-17.964	0	-17.964
Genforsikringsresultat	275	335	275	335
Årets resultat	-267.851	647.248	-267.851	647.248

Noter

(1.000 kr.)	Koncern	Koncern	Pensionskassen	Pensionskassen
	2018	2017	2018	2017
27. Udlæg fra basiskapitalen, som forventes at kunne tilbageføres i efterfølgende regnskabsår				
Saldo pr. 1.1.	399.251	517.282	399.251	517.282
Overført fra medlemmer	0	-118.031	0	-118.031
Overført til medlemmer	93.665	0	93.665	0
Nedskrivning af saldo som følge af ny kontributionsbekendtgørelse	-61.007	0	-61.007	0
Saldo pr. 31.12.	431.909	399.251	431.909	399.251
Udlæg fra basiskapitalen fordeles på:				
Egenkapitalens andel	431.909	399.251	431.909	399.251
Udlæg fra basiskapitalen fordelt på kontributionsgrupper:				
Rentegruppe RG2	8.350	0	8.350	0
Rentegruppe RG3	92.138	62.492	92.138	62.492
Rentegruppe RG4	284.458	303.979	284.458	303.979
Rentegruppe RGDØD1	38.899	28.406	38.899	28.406
Rentegruppe RGDØD2	8.064	4.374	8.064	4.374
Rentegruppe MIP(A)	0	0	0	0
Saldo pr. 31.12.	431.909	399.251	431.909	399.251

I henhold til §111 i Bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser skal pensionskassen opgøre det forventede beløb, som kan tilbageføres til basiskapitalen (tidl. Skyggekonto). Udlægget kan tilbageføres til basiskapitalen hvis der opnås positive realiserede resultater i de kontributionsgrupper, som har udlæg. Hvis der opnås tilstrækkelige positive realiserede resultater, kan hele udlægges tilbageføres til basiskapitalen.

Ved overgang til den nye regnskabsbekendtgørelse blev der indført en ny kontributionsbekendtgørelse, som medfører, at udlæg fra før 01.01.2016 skal afvikles over en 5-årig periode med minimum en femtedel årligt. I 2018 er udlægget fra før 01.01.2016 nedbragt til 240 mio. kr. grundet positivt realiseret resultat, hvilket er højere end afviklingskravet, der siger, at udlægget skal være nedbragt til 179 mio. kr., og det er derfor nødvendigt at nedskrive saldoen med yderligere 61 mio. kr.

Forventningen til positive realiserede resultater på Regulativ 1 og 2 er afhængig af investeringsstrategien. Bestyrelsen har til hver en tid mulighed for at tilpasse investeringsstrategien for de kontributionsgrupper, som i dag har udlæg fra basiskapitalen.

28. Transaktioner med nærtstående parter

Pensionskassen har transaktioner med tilknyttede, associerede og fællesledede virksomheder.

P+ I/S sælger varer og tjenesteydelser til pensionskassen. Vederlaget er fastsat på omkostningsdækkende basis.

Pensionskassen løser fælles administrative opgaver for koncernens ejendomsselskab. Vederlaget er fastsat på omkostningsdækkende basis.

Der er endvidere indgået aftale om forrentning af udlån og mellemværender mellem pensionskassen og koncernens ejendomsselskab på markedsbaserede vilkår.

Fleire bestyrelsesmedlemmer har pensionsordninger i DIP i henhold til pensionskassens regulativer.

Informationer om løn og vederlag til bestyrelse og direktion fremgår af note 6.

Administrationsomkostninger fra P+ I/S	37.105	19.632
Administrationsvederlag til koncernens ejendomsselskaber	231	230
Renter af mellemregning	247	252
Leje af grund	5.130	5.130
Tilgodehavende hos tilknyttede virksomheder	5.216	2.872
Udlån til tilknyttede virksomheder	4.836	961
Udlån til associerede virksomheder	107.103	178.363
Renter af udlån	3.341	3.612

Noter

29. Afkast i procent og risiko for markedsrenteprodukter

Ikke livscyklus	Pct. af gennemsnitlige hensættelser	Afkast i pct.	Risiko
Produkter med høj risiko "Aktiemax"	10,0%	-9,1%	4,75
Produkter med mellem risiko "DIP vælger"	89,3%	-1,8%	3,50
Produkter med lav risiko "Obligationsmax"	0,7%	1,3%	2,00

Noter

30. Specifikation af aktiver og deres afkast til markedsværdi

GENNEMSNI Pensionskassen (1.000 kr.)	Markedsværdi		Afkast før pensions- afkastskat og selskabsskat
	Primo	Ultimo	
Grunde og bygninger	3.862.065	4.762.250	15,0%
Noterede kapitalandele	15.723.947	12.898.191	-5,3%
Unoterede kapitalandele	6.357.004	6.629.711	7,4%
Kapitalandele i alt	22.080.951	19.527.902	-1,3%
Stats- og realkreditobligationer	8.525.805	8.736.823	0,6%
Indeksobligationer	767.626	760.063	1,0%
Kreditobligationer og emerging markets obligationer	2.361.648	3.474.053	-0,3%
Udlån mv.	178.363	110.982	1,8%
Obligationer og udlån i alt	11.833.442	13.081.921	0,5%
Øvrige investeringsaktiver	-66.235	-353.470	-
Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser	42.767	-185.016	-

MARKEDSRENT Pensionskassen (1.000 kr.)	Markedsværdi		Afkast før pensions- afkastskat og selskabsskat
	Primo	Ultimo	
Grunde og bygninger	193.436	259.238	15,0%
Noterede kapitalandele	787.550	702.126	-5,3%
Unoterede kapitalandele	318.397	360.895	7,4%
Kapitalandele i alt	1.105.947	1.063.021	-1,3%
Stats- og realkreditobligationer	423.019	483.340	0,5%
Indeksobligationer	38.447	41.375	0,6%
Kreditobligationer og emerging markets obligationer	118.286	189.114	1,0%
Udlån mv.	8.934	6.041	-0,3%
Obligationer og udlån i alt	588.685	719.870	1,8%
Øvrige investeringsaktiver	6.868	4.358	-
Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser	7.354	750	-

Specifikationen er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i Finanstilsynet regnskabsbekendtgørelse §96 og kan ikke umiddelbart afstemmes med regnskabs tal. Afkast er beregnet som tidsvægtet afkast.

Værdien af valutaafdækningsinstrumenter indgår i posten "Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser".

Noter

31. Følsomhed over for risici

Pensionskassen, mio.kr.

Hændelse	Påvirkning på egenkapitalen
Rentestigning på 0,7-1,0 pct. point	-31
Rentefald på 0,7-1,0 pct. point	-138
Aktiekursfald på 12 pct.	-317
Ejendomsprisfald på 8 pct.	-56
Valutakursrisiko (VaR 99 pct.)	-46
Tab på modparter 8 pct.	-85

32. Risikooplysninger

Bestyrelsen udstikker de overordnede retningslinjer for risikostyringsmiljøet og den daglige risikostyring af pensionskassen varetages af pensionskassens administration med udgangspunkt i de retningslinjer, som bestyrelsen har vedtaget. Der foretages dagligt opgørelse af årets afkast, pensionskassens aktiver og passiver samt pensionskassens risici. Rapportering og overvågning af risici er to essentielle opgaver, som pensionskassens administration udfører for at understøtte bestyrelsens arbejde.

Pensionskassens risikofunktionen repræsenteres af risikokomiteén, der har pensionskassens CRO som formand og pensionskassens direktør, CFO, CIO og ansvarshavende aktuar som faste medlemmer. Risikokomiteén behandler operationelle, forsikringsmæssige og finansielle risici samt IT-risici.

Pensionskassen benytter egenudviklet software til at beregne pensionskassens solvenskapitalkrav og benytter en kombination af ekstern og egenudviklet software til at kvantificere og rapportere risici på investeringsporteføljen.

Bestyrelsen udarbejder årligt dens egen, årlige vurdering af risiko og solvens (ORSA-rapporten) til Finanstilsynet. I rapporten kortlægges pensionskassens samlede risikobillede.

Pensionskassen er eksponeret over for, kan opdeles i fem hovedkategorier: markedsrisici, modpartsrisici, livsforsikringsrisici, operationelle risici og øvrige risici.

Markedsrisici er risikoen for, at aktiverne og passivernes værdi ændres som følge af bevægelser på de finansielle markeder, det være sig på både kapital-, rente-, valuta- og kreditmarkeder. Markedsværdiopgørelsen af pensionskassens hensættelser er følsomme over for bevægelser på de danske og europæiske rentemarkeder.

Modpartsrisici er risikoen for, at pensionskassens modparter på især finansielle instrumenter går konkurs og som følge heraf ikke kan leve op til deres forpligtelser. Pensionskassen afdækker denne risiko ved at forlange sikkerhedsstillelse for store udestående fordringer.

Livsforsikringsrisici er risikoen for, at pensionskassens estimer for levetid og invaliditet undervurderer den fremtidige udvikling i medlemmernes levetid og invalide-risiko. I det individuelle solvensbehov skal pensionskassen hensætte kapital til at imødegå en eventuel fremtidig ugunstig udvikling i medlemmernes levetid og invaliditets-mønstre. Der findes p.t. ikke noget effektivt marked til at afdække denne risiko.

Operationelle risici er bl.a. risikoen for, at menneskelige og tekniske fejl kan opstå i pensionskassens processer. Pensionskassen søger at minimere denne risiko ved at have effektive systemer og forretnings- og arbejds gange.

Øvrige risici er alle andre risici, som typisk er svære at kvantificere med et kapitalkrav. Det kunne fx være risici, der opstår ved ændret politisk klima, skattesystem, omdømmetab eller overenskomstaftaler.

Bestyrelsens vurdering er, at de risici, som pensionskassen er eksponeret for, er acceptable.

I ledelsesberetningen i afsnittet om 'Risici og kapitalforhold' er pensionskassens politikker samt styring af pensionskassens risici yderligere specificeret.

Note 33.

Anvendt regnskabspraksis

Generelt

Årsregnskabet er aflagt efter Lov om finansiel virksomhed, Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser og pensionskassens vedtægter.

Bekendtgørelsen er ændret med virkning fra 2019. I overensstemmelse med i krafttrædelsesbestemmelserne er det valgt at anvende muligheden for at anføre solvensdækningen under ledelsesberetningen.

Den anvendte regnskabspraksis er uændret i forhold til årsrapporten for 2017.

Generelt om indregning og måling

Indtægter indregnes i resultatopgørelsen, i takt med de indtjenes. Herudover indregnes værdireguleringer af finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi eller amortiseret kostpris i resultatopgørelsen, i den periode hvori de opstår.

Endvidere indregnes i resultatopgørelsen alle omkostninger, der er afholdt for at opnå årets indtjening, herunder afskrivninger, nedskrivninger og hensatte forpligtelser samt tilbageførsler af beløb, der tidligere har været indregnet i resultatopgørelsen.

Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde pensionskassen, og aktivets værdi kan måles pålideligt.

Forpligtelser indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå pensionskassen. Der indregnes en hensættelse, når der foreligger en retslig eller faktisk forpligtelse, og når det er sandsynligt, at forpligtelsen vil blive effektueret, og forpligtelsen kan måles pålideligt. Hensatte forpligtelser måles til ledelsens bedste skøn over det beløb, hvormed forpligtelsen forventes at kunne indfries.

Solgte værdipapirer i forbindelse med repo-forretninger, der

samtidigt med salget er købt tilbage på et senere aftalt tidspunkt, forbliver i balancen. Modtagne beløb indregnes som gæld til erhververen og forrentes som aftalt. Måling af værdipapirerne er uændret, og såvel kursreguleringer som renter mv. indregnes i resultatopgørelsen. Købte værdipapirer i forbindelse med reverse-forretninger, der samtidig med købet er solgt tilbage på et senere aftalt tidspunkt, indregnes ikke i balancen. Afgivne beløb indregnes som et tilgodehavende og forrentes som aftalt. Værdireguleringer indregnes løbende i resultatopgørelsen i regnskabsposten kursreguleringer.

Indregning af finansielle aktiver og afledte finansielle instrumenter sker på handelsdagen. Indregning ophører, når retten til at modtage/afgive pengestrømme fra et finansielt aktiv eller passiv er udløbet, eller hvis den er overdraget, og pensionskassen i al væsentlighed har overført alle risici og afkast tilknyttet ejendomsretten.

Ved første indregning måles aktiver og forpligtelser til dagsværdi. Dog måles immaterielle og materielle aktiver på tidspunktet for første indregning til kostpris. Måling efter første indregning sker som beskrevet under de enkelte regnskabsposter.

På balancedagen omregnes monetære aktiver og forpligtelser i fremmed valuta. Ved omregning af beløb i balancen i fremmed valuta til danske kroner er anvendt balancedagens officielle valutakurs. Transaktioner i fremmed valuta i årets løb er omregnet til transaktionsdagens kurs. Såvel realiserede som urealiserede valutakursreguleringer indgår i resultatopgørelsen.

Regnskabsmæssige skøn

Ved regnskabsudarbejdelsen anvendes der skøn og vurderinger, som påvirker størrelsen af aktiver og forpligtelser og dermed resultatet i indeværende og kommende år. De væsentligste skøn og vurderinger vedrører fastsættelse af dagsværdi på investeringsejendomme, dagsværdi af kapitalandele, herunder unoterede værdipapirer og fonde samt løbetidsafhængig

diskonteringsats og forudsætninger om invaliditet og dødelighed ved opgørelsen af pensions-hensættelser.

De anvendte skøn og vurderinger er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser for forsvarlige, men som i sagens natur er behæftet med usikkerhed.

På baggrund af regnskabsbekendtgørelsens bilag 7, har ledelsen individuelt fastsat dagværdien på pensionskassens direkte ejet ejendomme ud fra DCF-metoden (Discounted cash flow). Ejendomsværdien beregnes på grundlag af ejendommens forventede indtægter og omkostninger over en 11-årig budgetperiode, ved anvendelse af DCF-metoden. Til understøttelse af de fastsatte værdier er der indhentet mæglervurderinger.

Vurderingen af dagsværdi på investeringer i unoterede værdipapirer og fonde er baseret på seneste regnskab eller rapportering. Da rapportering ofte modtages med stor tidsmæssig forsinkelse, har ledelsen indhentet supplerende oplysninger om prisudviklingen siden den senest modtagne rapportering og frem til balancedagen for at vurdere et aktuelt markedsniveau.

Pensionshensættelserne opgøres som nutidsværdien af bedste skøn af de forventede betalingsstrømme i henhold til de pensionsaftaler, som selskabet har indgået.

Opgørelsen er baseret på forudsætninger om en række variable heriblandt den fremtidige dødelighed og invaliditet, genkøb og omskrivning til fripolice.

Som bedste skøn for forudsætningerne vedrørende dødeligheden benyttes Finanstilsynets levetidsmodel og benchmark for levetidsforbedringer. Bedste skøn for de øvrige forudsætninger er fastlagt ud fra observationer i pensionskassen. Disse er anmeldt til Finanstilsynet i det tekniske grundlag.

Til opgørelse af værdien af pensionskassens hensættelser anvendes en rentekurve, som er fastlagt af EIOPA med VA-tillæg, godkendt af finanstilsynet.

Administrationssatserne i opgørelsen er fastsat som bedste skøn over de faktiske omkostninger, bestanden vil kunne administreres for.

Koncernregnskab

Koncernregnskabet omfatter virksomheder, hvor moderselskabet direkte eller indirekte ejer mere end 50 % samt virksomheder, hvor moderselskabet i øvrigt udøver en bestemmende indflydelse.

Koncernregnskabet fremtræder som en sammenlægning af pensionskassen og dattervirksomhedernes resultatopgørelser og balancer, efter der er foretaget eliminering af indtægter og udgifter vedrørende transaktioner mellem pensionskassen og dattervirksomhederne samt eliminering af mellemværender, renter og kapitalandele.

Koncernregnskabet omfatter de virksomheder, som fremgår af note 13.

Koncerninterne transaktioner

Til koncerninterne transaktioner regnes udlån til tilknyttede virksomheder, fælles administration og løbende mellemregning med dattervirksomheder. Et eventuelt kortfristet mellemværende mellem koncernens virksomheder udlignes løbende.

Tilknyttede ejendomsselskabers andel af omkostningerne er i henhold til administrationsaftale opgjort på omkostningsdækkende basis.

Udlån til tilknyttede virksomheder måles efter første indregning til dagsværdi. Forrentning af udlån finder sted på markedsvilkår.

Resultatopgørelsen og anden totalindkomst

Medlemsbidrag

Medlemsbidrag og engangsindskud fra pensionsordninger indregnes i resultatopgørelsen for den periode, de vedrører. Indtægten er fratrukket arbejdsmarkedsbidrag. Bidrag fra investeringskontrakter (unit link-ordninger) medtages direkte i balancen.

Investeringsafkast

Indtægter fra tilknyttede og associerede virksomheder indeholder andel af resultat efter skat samt eventuelle realiserede gevinster og tab ved salg i årets løb.

Indtægter af investeringsejendomme indeholder resultat ved drift af investeringsejendomme efter fradrag af udgift til ejendomsadministration. Regulering til dagsværdien af investeringsejendomme er indeholdt i posten kursregulering.

Renteindtægter og udbytter mv. indeholder renter af obligationer, andre værdipapirer, indlån og tilgodehavender. Endvidere indgår udbytte af kapitalandele bortset fra udbytte fra tilknyttede og associerede virksomheder.

Såvel realiserede som urealiserede kursgevinster og -tab medtages i resultatopgørelsen. Værdireguleringer samt

gevinster og tab, der kan henføres til valutaforskelle ved omregning til danske kroner, indgår ligeledes under denne post.

Renteudgifter indeholder primært renteudgifter af gæld til kreditinstitutter og øvrige gældsforpligtelser.

Indtægter fra kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder

Indtægter fra kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder indeholder koncernens og selskabets forholdsmæssige andel af det samlede resultat efter skat opgjort efter koncernens regnskabspraksis.

I koncernregnskabet indregnes tilknyttede virksomheder fuldt ud og vises på separate linjer i tilknytning til resultatopgørelsen.

Administrationsomkostninger

Administrationsomkostninger opdeles i administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed og administrationsomkostninger, der vedrører pensions-virksomhed. Omkostninger, som ikke umiddelbart kan henføres til en af disse kategorier, fordeles på baggrund af en vægtet vurdering.

Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed indeholder porteføljestyriingsgebyrer til kapitalforvaltere, direkte handelsomkostninger, depotgebyrer samt egne omkostninger til administration af investeringsaktiver.

Handelsomkostninger ved køb/salg af værdipapirer udgiftsføres separat under investeringsomkostninger.

Administrationsomkostninger i forbindelse med pensionsvirksomhed omfatter løn og gager samt sociale omkostninger, pensioner samt andre administrationsomkostninger herunder andel af årets af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver mv.

Aktuel PAL og udskudt PAL

Posten pensionsafkastskat (PAL) indeholder både individuel og institut-PAL. Instituttets pensionsafkastskat beregnes som 15,3 pct. af det skattepligtige afkast, men efter fradrag af det individuelle PAL-grundlag. Det individuelle grundlag for pensionsafkastskat beregnes ud fra det afkast, der tilskrives kundernes depoter samt individuelle og kollektive særlige bonushensættelser. Omkostninger i forbindelse med pensionskassens investeringsvirksomhed fragår i pensionsafkastskattegrundlaget og reducerer dermed den samlede pensionsafkastskat.

Koncernens ejendomsselskaber er under visse betingelser fritaget fra selskabsskat. Betingelserne er, at mindst 90 pct. af selskabernes aktiver består af fast ejendom. Betingelserne har været opfyldt i regnskabsåret. Afkastet af ejendomsselskaberne indgår således i pensionskassens grundlag for beregning af PAL-skat.

Aktuelle PAL-skatteforpligtelser og tilgodehavende aktuel PAL-skat indregnes i balancen som beregnet PAL for året reguleret for PAL fra tidligere år. PAL-skatten afregnes senest den 31. maj i det efterfølgende år.

Pensionsydelse

Pensionsydelse omfatter årets udbetalte ydelse på pensionsordninger og genforsikringsdækning samt betalinger til gruppelebensordninger og ulykkesforsikringer. Pensionsydelse fra investeringskontrakter medtages direkte i balancen.

Ændring i pensionshensættelse

Posten omfatter årets ændringer i pensionshensættelserne.

Ændring i fortjenstmargen

Posten omfatter årets henlæggelse til eller forbrug af fortjenstmargen.

Ændringer i hensættelse for unit link-kontrakter

Ændringer i hensættelse for unit link-kontrakter omfatter årets ændring i unit link-hensættelse bortset fra bidrag og ydelse vedrørende investeringskontrakter.

Ændring i overskudskapital

Posten omfatter årets henlæggelse til eller forbrug af overskudskapital.

Overført investeringsafkast

Den del af det samlede investeringsafkast der kan henføres til egenkapitalen i henhold til kontributionsbekendtgørelsen og de regler pensionskassen har anmeldt til Finanstilsynet.

Fordeling af resultat

Årets realiserede resultat fordeles i henhold til kontributionsbekendtgørelsen og pensionskassens anmeldelse til Finanstilsynet.

Egenkapitalen forrentes med pensionskassens afkast før skat og betaler derefter sin forholdsmæssige andel af PAL-skatten.

I pensionskassen er der tolv rentegrupper, én administrationsgruppe og fem risikogrupper. Der opgøres et realiseret resultat for hver kontributionsgruppe, som samlet udgør medlemmernes andel af det realiserede resultat.

Hvis en gruppes realiserede resultat (efter bonus) er negativt i et givent år, dækkes underskuddet først af gruppens kollektive bonuspotentiale, herefter af fortjenstmargenen, så af individuelle bonuspotentialer (kun for rentegrupper), og til sidst af egenkapitalen. Dækkes et tab af egenkapitalen, anmeldes det til Finanstilsynet, og beløbet indhentes i de efterfølgende regnskabsår.

Hvis en gruppes realiserede resultat (efter bonus) er positivt, indfries først udlæg fra egenkapitalen, herefter genopbygges individuelle bonuspotentialer (kun for rentegrupper), efterfølgende finansieres fortjenstmargenen, og til sidst overføres det resterende beløb til gruppens kollektive bonuspotentiale.

Anden totalindkomst

Anden totalindkomst præsenteres i forlængelse af resultatopgørelsen og indeholder poster, der efter gældende regler indregnes som anden totalindkomst.

Balancen

Immaterielle aktiver

Under posten "Immaterielle aktiver" indgår anskaffelser af software samt udviklingsomkostninger til medlemssystem.

På tidspunktet for første indregning måles immaterielle aktiver til kostpris. Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen samt omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen, indtil det tidspunkt hvor aktivet er klar til at blive taget i brug. Efterfølgende måles aktiverne til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger. Der forventes ingen scrapværdi.

Afskrivninger foretages fra tidspunktet for færdiggørelsen lineært over 3 år.

Materielle aktiver

Under posten "Materielle aktiver" indgår driftsmidler.

Driftsmidler, der væsentligst vedrører indretning af lejede lokaler og anskaffelse af IT-udstyr og biler, måles på tidspunktet for første indregning til kostpris og efterfølgende til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger. Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen samt omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen, indtil det tidspunkt hvor aktivet er klar til at blive taget i brug. Afskrivninger foretages lineært over aktivernes forventede brugstid. Der indregnes scrapværdi på enkelte aktivtyper.

De forventede brugstider er 3 år.

Værdiforringelse

Den regnskabsmæssige værdi af immaterielle og materielle

aktiver vurderes årligt for indikationer på værdiforringelse, ud over det som udtrykkes ved afskrivning.

Foreligger der indikationer på værdiforringelse, foretages nedskrivningstest af hvert enkelt aktiv eller en gruppe af aktiver. Der foretages nedskrivning til genindvindingsværdien, hvis denne er lavere end den regnskabsmæssige værdi.

Som genindvindingsværdi anvendes den højeste værdi af nettosalgspris og kapitalværdi. Kapitalværdien opgøres som nutidsværdien af de forventede nettopengestrømme fra anvendelsen af aktivet eller aktivgruppen og forventede nettopengestrømme ved salg af aktivet eller aktivgruppen efter endt brugstid.

Investeringsejendomme

Investeringsejendomme måles efter første indregning til dagsværdi. Dagsværdi beregnes med udgangspunkt i regnskabsbekendtgørelsens bilag 7. Ejendommens dagsværdi opgøres efter DCF-metoden (Discounted cash flow) hvor forventede indtægter og omkostninger for en 11-årig budget periode indregnes. Nutidsværdien opgøres ved diskontering med et for hver ejendom individuelt fastsat forrentningskrav (afkastprocent). Afkastprocenten afhænger af beliggenhed, ejendoms-type og anvendelsesmulighed, indretning og vedligeholdelsesstand samt lejekontrakternes løbetid, lejeregulering og lejerens bonitet. Til understøttelse af dagsværdiopgørelsen er der indhentet eksterne mæglervurderinger.

Koncernens andele i interessentskaber, der ejer fast ejendom, indgår i regnskabet under regnskabsposterne investeringsejendomme som følge af pro-rata konsolidering.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder

Posten indeholder dattervirksomheder, hvor pensionskassen har bestemmende indflydelse. Det er som udgangspunkt tilfældet, når pensionskassen har mere en 50 pct. af stemmerettighederne. Det vurderes dog for den enkelte virksomhed, om pensionskassen har bestemmende indflydelse ud fra muligheden for at påvirke aktiviteter, ledelsesstruktur og andre væsentlige økonomiske dispositioner.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder er opgjort efter koncernens regnskabspraksis og måles til den forholdsmæssige andel af den regnskabsmæssige indre værdi med udgangspunkt i virksomhedens senest aflagte regnskab og tillæg af værdireguleringer, der fremkommer som følge af forskellige værdiansættelsesprincipper i DIP og dattervirksomhederne. DIP og koncernens resultat og egenkapital bliver dermed identiske.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder, der ikke ejes 100 pct. af pensionskassen, indarbejdes fuldt ud i koncernregnskabet. Minoritetsandelene vises herefter på separate linjer i hhv. resultatopgørelsen og under egenkapitalen.

Udlån til tilknyttede selskaber

Koncerninterne lån ydes i henhold til skriftlige aftaler og er på markedsvilkår. Udlån til tilknyttede selskaber måles til amortiseret kostpris.

Kapitalandele i associerede virksomheder

Posten indeholder virksomheder, hvor pensionskassen som udgangspunkt har mellem 20 og 50 pct. af stemmerettighederne, herunder fællesledede virksomheder. Det vurderes dog for den enkelte virksomhed, om pensionskassen har betydelig indflydelse ud fra muligheden for at påvirke aktiviteter, ledelsesstruktur og andre væsentlige økonomiske dispositioner.

Kapitalandele i associerede virksomheder måles til den forholdsmæssige andel af den regnskabsmæssige indre værdi med udgangspunkt i virksomhedens senest aflagte regnskab.

Kapitalandele og investeringsforeningsandele

Børsnoterede kapitalandele og investeringsforeningsandele måles til dagsværdi på balancedagen (noteret pris på et aktivt marked).

For private equity-investeringer og andre unoterede kapitalandele og investeringsforeningsandele fastlægges dagsværdien individuelt med udgangspunkt i foreliggende rapporteringer om investeringernes dagsværdier suppleret med indhentede oplysninger om prisudviklingen siden den senest modtagne rapportering og frem til balancedagen.

Hvor det ikke er muligt at indhente oplysning om prisudvikling, foretages skøn over dagsværdier på balancedagen ud fra supplerende oplysninger om sammenlignelige nøgletal, cash flow mv.

Obligationer

Obligationer måles til dagsværdi fastsat ud fra den pris, der vil blive modtaget ved salg eller den pris, der skal betales ved en normal transaktion mellem markedsdeltagere på balancedagen. Dagsværdien af udtrukne børsnoterede obligationer opgøres til nutidsværdien af obligationerne.

Hvis der ikke findes et aktivt marked, fastsættes dagsværdien på grundlag af værdiansættelsesteknikker, der har til formål at fastlægge den transaktionspris, som ville fremkomme mellem uafhængige parter.

Ændringer til dagsværdien indregnes løbende i resultatopgørelsen under kursreguleringer.

Pantesikrede udlån og andre udlån

Udlån med pant i fast ejendom og andre udlån måles til dagsværdien på balancedagen.

Indlån kreditinstitutter

Indlån i kreditinstitutter måles til amortiseret kostpris.

Afledte finansielle instrumenter

Afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi på balancedagen. Værdireguleringer indregnes i resultatopgørelsen under kursreguleringer.

Værdien af indgåede renteoptioner til afdækning af renterisiko på dele af de pensionsmæssige hensættelser indregnes under andre finansielle investeringsaktiver.

Investeringsaktiver tilknyttet unit link-kontrakter

Værdien af unit link-kontrakter udgør unit link-kontrakternes forholdsmæssige andele af investeringsaktiverne.

Tilgodehavender

Tilgodehavender hos medlemmer, reguleringskonto, gruppeforsikring og tilknyttede virksomheder mv. måles efter første indregning til amortiseret kostpris med fradrag af nedskrivninger ved værdiforringelse.

Andre tilgodehavender

Andre tilgodehavender omfatter repo revers-mellemværende. Købte værdipapirer i forbindelse med reverse-forretninger, der samtidig med købet er solgt tilbage på et senere aftalt tidspunkt, indregnes ikke i balancen. Afgivne beløb indregnes som et tilgodehavende og forrentes i henhold til reversaftalen. Tilgodehavende i forbindelse med repo revers-mellemværende måles til dagsværdi.

Likvide beholdninger

Likvide beholdninger består af indlån i kreditinstitutter, der ikke er aftaleindskud. Likvide beholdninger måles til dagsværdi.

Periodeafgrænsningsposter (aktiver)

Periodeafgrænsningsposter omfatter tilgodehavende renter og optjent leje samt afholdte omkostninger, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris.

Egenkapital

Sociale fond

I henhold til vedtægtens § 19 er der henlagt til en særlig reserve, hvis midler kan anvendes til at yde midlertidig økonomisk bistand til medlemmer og pensionister.

Midlertidig økonomisk bistand ydes efter bestyrelsens bestemmelse og i overensstemmelse med retningslinjer anmeldt til Finanstilsynet.

Egenkapitaludlodning

Udlodning fra egenkapitalen føres direkte på egenkapitalen under vedtægtsmæssige henlæggelser.

Pensionshensættelser

Pensionshensættelserne er opgjort af pensionskassens ansvarshavende aktuar på baggrund af det til Finanstilsynet anmeldte tekniske grundlag.

Opgørelsen anvender forudsætninger om en række variable, heriblandt den fremtidige dødelighed, invaliditet, genkøb og omskrivning til fripolice. Disse er fastsat som bedste skøn.

Ved opgørelsen benyttes endvidere en diskonteringsrente med volatilitetsjustering, som er fastsat af EIOPA med VA tillæg.

Pensionshensættelserne kan opdeles i garanterede ydelser inkl. risikomargen, individuelle bonuspotentialer og kollektivt bonuspotentiale.

De garanterede ydelser er beregnet som nutidsværdien af

de aktuelt garanterede ydelser tillagt nutidsværdien af de forventede fremtidige udgifter til administration og med fradrag af nutidsværdien af de forventede fremtidige præmier.

Risikomargen er det beløb, som pensionskassen må forventes at skulle betale til en erhverver af pensionskassens bestand, for at denne vil påtage sig risikoen for, at omkostningerne ved at afvikle bestanden afviger fra den opgjorte værdi. Risikomargen regnes ved brug af Cost-of-Capital metoden defineret i Solvens II-reglerne.

Risikomargenen er justeret med et tillæg, der tager højde for ændringer i EIOPA's rentekurve med volatilitetsjustering, der har virkning fra og med januar 2019.

Individuelle bonuspotentialer er forskellen mellem de retrospektive hensættelser og de garanterede ydelser fratrukket den individuelle del af fortjenstmargen.

Individuelle bonuspotentialer kan ikke være negative.

Det kollektive bonuspotentiale er den del af medlemmernes bonusret, der ikke er indeholdt i de retrospektive hensættelser. Hvis de individuelle bonuspotentialer er 0, vil eventuelt fortjenstmargen, der ikke er indeholdt i individuelle bonuspotentialer, blive fratrukket det kollektive bonuspotentiale.

Fortjenstmargen på livsforsikringer og investeringskontrakter

Fortjenstmargen er nutidsværdien af pensionskassens endnu ikke indtjente fortjeneste på kontrakterne, som forventes indregnet i resultatopgørelsen, i takt med at der ydes forsikringsdækning og eventuelle andre ydelser under kontrakterne.

Markedsrenteprodukter

Opgørelsen af markedsrenteprodukter foretages for hvert enkelt medlem som værdien af medlemmets aktiver. Medlemmets indestående forrentes med DIP's faktiske afkast efter pensionsafkastskat og er således ikke tegnet med garanti baseret på en minimumsforrentning.

Ændringer i hensættelser omfatter årets ændring i markedsprodukt-hensættelser bortset fra bidrag og ydelser, der føres direkte på balancen.

Gæld

Gæld til kreditinstitutter omfatter blandt andet repo-forretninger. Repo-forretninger er solgte værdipapirer hvor der i forbindelse med salget samtidigt indgået aftale om tilbagekøb af værdipapiret på et senere aftalt tidspunkt. Værdipapiret forbliver i balancen. Modtagne beløb indregnes som gæld til erhververen og forrentes i henhold til den indgået repoaftale. Gæld i forbindelse med repo-forretninger måles til dagsværdi.

Lovpligtige vedligeholdelses-forpligtigelser omfatter forpligtigelser i henhold til lejelovens bestemmelser. Lovpligtige vedligeholdelsesforpligtigelser indregnes, når pensionskassen/koncernen som følge af en tidligere begivenhed har en retlig eller faktisk forpligtigelse, og det er sandsynligt, at indfrielse af forpligtigelsen vil medføre et forbrug af pensionskassen/koncernens økonomiske ressourcer. Måles til amortiseret kostpris svarende til nominal værdi.

Handelsafvikling måles til dagsværdi og består af skyldige omkostninger og gæld vedrørende handelsafvikling, der omfatter provenuet fra uafviklede køb af finansielle instrumenter samt indløsninger før eller på balancedagen, hvor betalingen først sker efter balancedagen.

Prioritetsgæld måles til dagsværdi. Andre gældsposter måles til amortiseret kostpris.

Periodeafgrænsningsposter (passiver)

Periodeafgrænsningsposter omfatter modtagne indtægter, der vedrører efterfølgende regnskabsår.

Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris.

Eventualaktiver

Der oplyses om arten af væsentlige eventualaktiver, som vil kunne tilgå pensionskassen i økonomiske fordele.

Eventualforpligtelser

Der oplyses om eventualforpligtelser og andre forpligtende aftaler, som kan, men sandsynligvis ikke vil kræve et træk på koncernens ressourcer. Endvidere oplyses om aktuelle forpligtelser, der ikke er indregnet, idet det ikke er sandsynligt, at forpligtelsen vil medføre træk på koncernens ressourcer.

Hoved- og nøgletal

Hoved- og nøgletal er opstillet i overensstemmelse med Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser. Der henvises til afsnit om forklarende tekst til nøgletal.

Forklarende tekst til nøgletal

Afkastnøgletal (N1 – N3)

Afkastnøgletallene viser pensionskassens afkast på investeringerne af aktiverne efter afholdelse af investeringsomkostninger og giver derfor et mål for det investeringsafkast, der er til rådighed for medlemmerne og egenkapitalen.

Afkastnøgletallene er beregnet som pengevægtet afkast, som udtrykker den faktiske forrentning (relative værditilvækst), som er opnået i perioden, inklusive afkastet på nettoindbetalingerne i perioden. Det pengevægtede afkast beregnes som det opnåede afkast i kroner over perioden i forhold til den gennemsnitligt investerede kapital, hvor der tages hensyn til den tidsmæssige placering af ind- og udbetalinger i perioden.

Afkast relateret til gennemsnitsrenteprodukter (N1)

Viser afkastet før pensionsafkastskat i forhold til den gennemsnitlige forsikringsmæssige hensættelse for gennemsnitsrenteprodukter.

Afkast relateret til markedsrenteprodukter (N2)

Viser afkastet før pensionsafkastskat i forhold til den gennemsnitlige forsikringsmæssige hensættelse for markedsrenteprodukter.

Risiko på markedsrenteprodukter (N3)

Alle markedsrenteprodukter skal risikomærkes med et risikotal mellem 1,0 og 7. Risikotallet kan anvendes til sammenligning af risikoen med andre markedsrenteprodukter.

Omkostnings- og resultatnøgletal (N4 – N5)

Omkostningsnøgletallene (N4 – N5) viser pensionskassens afholdte omkostninger til administration.

Omkostningsprocent af hensættelser (N4)

Viser omkostningerne målt i forhold til summen af de forsikringsmæssige hensættelser. Herved vises, hvor meget pensionskassens forrentningsevne ville blive nedsat, hvis afkastet var den eneste kilde til omkostningsdækning.

Omkostninger pr. medlem (N5)

Viser det bidrag til omkostninger, som hvert medlem ville betale, hvis omkostningerne blev fordelt ligeligt blandt dem.

Forrentningsnøgletal (N6 – N7)

Forrentningsnøgletallene vedrører den forrentning (afkast i forhold til kapitalandel), som pensionskassens medlemmer og kapitalindskydere - herunder egenkapitalen - har opnået.

Forrentningsnøgletallene er - som afkastnøgletallene - beregnet som pengevægtede afkast.

Egenkapitalforrentning efter skat (N6)

Viser årets resultat efter skat i forhold til den gennemsnitlige egenkapital.

Forrentning af overskudskapital efter skat (N7)

Forrentningen af overskudskapital efter skat viser årets afkast til de særlige bonushensættelser sat i forhold til den gennemsnitlige markedsværdi af de særlige bonushensættelser.

Ordliste

Aktuar

er en forsikringsmatematiker. Pensionskassens ansvarshavende aktuar er ansvarlig for opgørelsen af de pensionsmæssige hensættelser over for Finanstilsynet.

Akkumuleret værdiregulering

er forskellen mellem pensionshensættelser i alt og retrospektive hensættelser efter kollektivt bonuspotentiale er fratrukket.

Associerede virksomheder

er virksomheder, hvori pensionskassen ejer mellem 20 og 50 pct. af selskabskapitalen, men ikke har bestemmende indflydelse samt fællesledede virksomheder.

Basiskapital

består af pensionskassens egenkapital og overskudskapital. Basiskapitalen skal som minimum være af samme størrelse som pensionskassens solvenskapitalkrav, jf. nedenfor.

Bonus

er et beløb, hvormed pensionskassen forøger medlemmernes pension ud over det anmeldte grundlag.

Dagsværdi

er et udtryk for et aktivs forventede salgpris på en given dato. Typisk børskursværdi.

Depotrente

Depotrenten er den årlige forrentning, der tilskrives medlemmernes depoter. Medlemmer på samme ordning får altid samme forrentning, mens der kan være forskel i forrentningen på de forskellige ordninger. Baggrunden for denne forskel ligger bl.a. i den forskellige risiko, der er forbundet med pensionstilsgagnene på de forskellige ordninger.

Eliminering

er tilbageførsel af interne transaktioner og udligning af interne tilgodehavender, gældsposter og aktiebesiddelser mellem koncernselskaber i forbindelse med udarbejdelse af et koncernregnskab.

Eventualaktiver

er et muligt aktiv, der hidrører fra tidligere begivenheder,

hvis eksistens kun kan bekræftes ved, at der indtræffer en eller flere usikre begivenheder, som ikke er under virksomhedens fulde kontrol.

Eventualforpligtelser

er forpligtelser, hvor forpligtelsens størrelse ikke kan måles med tilstrækkelig pålidelighed, og det er tvivlsomt, om forpligtelsen vil medføre fremtidig betaling.

Fortjenstmargen

er en komponent i værdien af en forsikrings- eller investeringskontrakt, der repræsenterer nutidsværdien af virksomhedens endnu ikke indtjente fortjeneste på kontrakten, og som forventes indregnet i resultatopgørelsen, i takt med at virksomheden yder forsikringsdækning og eventuelle andre ydelser under kontrakten.

Garanterede ydelser

er nutidsværdien af de ydelser, der er beregnet på baggrund af en forsikringstagers grundlagspension (garanteret eller betinget) eller en part i en investeringskontrakt samt nutidsværdien af de forventede fremtidige udgifter til administration af kontrakten med fradrag af nutidsværdien af de aftalte fremtidige præmier. Garanterede ydelser opgøres under hensyn til forsikringstagerens eller kontraktpartens udnyttelse af optioner som tilbagekøb eller præmieophør.

Gennemsnitsrente

i et gennemsnitsrenteprodukt får du et afkast i form af en depotrente. Afkastet af investeringerne fordeles jævnt ud over tid og mellem kunderne. I år med høje afkast lægger vi til side i en fælleskasse til år med lave eller negative afkast. Det giver dig en stabil rente – uden store udsving.

Grundlagsrente

er den rente, som indgår i det tekniske grundlag, og som pensionerne beregnes ud fra. Finanstilsynet fastsætter den maksimale grundlagsrente, der må anvendes.

Grundkapital

er den del af egenkapitalen, der primært anvendes til dækning af det lovpligtige solvensmargenkrav.

Hensættelser

er forpligtelser påtaget enten i regnskabsåret eller tidligere år, hvor forpligtelsens størrelse eller betalingstidspunktet endnu ikke er kendt.

Individuelle bonuspotentialer

er den del af værdien af forsikringstagernes bonusret, der er indeholdt i de retrospektive hensættelser.

Indre værdi

er den kursværdi, der svarer til forholdet mellem et selskabs egenkapital og den ansvarlige selskabskapital.

Investeringsaktiver

er pensionskassens investeringer i ejendomme, obligationer og værdipapirer.

Kapitalandele

er andele af selskabskapitaler, fx aktier og anparter.

Kapitalinteresser

er kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder.

Kollektivt bonuspotentiale

er midler, der er afsat til bonus, men som endnu ikke er fordelt til de enkelte medlemmer.

Koncernregnskab

er et fælles regnskab, der viser pensionskassen og datter-virksomhedernes samlede aktiviteter.

Konsolidering

er en sammenlægning af pensionskassen og datter-virksomhedernes regnskaber med udligning (eliminering) af interne mellemværender mv.

Markedsrente

er et produkt, hvor de penge, du indbetaler til pensionen, bliver forrentet med det afkast, der til enhver tid kan opnås ved investeringer på de finansielle markeder. Derfor svinger værdien af pensionsordningen med op- og nedturene på de finansielle markeder. Det påvirker også de beløb, som du som kunde får udbetalt.

Overskudskapital

er bonusforpligtelser, der opfylder kriterierne for at kunne medregnes i kapitalgrundlaget i henhold til reglerne i bekendtgørelse om opgørelse af kapitalgrundlag.

Pensionsmæssige hensættelser

er aktuarens samlede opgørelse af pensionskassens forpligtelser over for medlemmerne.

Pensionsafkastskat – individuel PAL

er en skat af forrentning af medlemmernes depoter og

særlige bonushensættelser. Individuel PAL er fradragsberettiget i pensionskassens institut PAL.

Pensionsafkastskat – institut-PAL

er en skat på pensionskassens afkast af afgiftspligtige aktiver.

Prudent Person-princippet

er et princip, hvis formål er at sikre, at pensionsselskabets investeringsstrategi afspejler det, som kunderne er stillet i udsigt i henseende til ydelser og risikoprofil.

Registrerede aktiver

er aktiver, som ved særskilt registrering er udskilt til dækning af pensionskassens forpligtelser over for medlemmerne.

Repo-forretning

er udlån af obligationer til fordel for et lån, hvor rente og termin aftales på indgåelsestidspunktet.

Retrospektiv hensættelse

er indbetalte medlemsbidrag med fradrag af udbetalte ydelser, betaling af omkostninger, regulering for risiko og med tillæg af tilskrevet rente mv.

Risikomargen

er det beløb, som virksomheden forventeligt skal betale en anden forsikringsvirksomhed for at denne vil overtage risikoen for, at omkostningerne ved at afvikle virksomhedens bestand af pensions-hensættelser afviger fra den opgjorte nutidsværdi af de forventede betalingsstrømme.

Risikooverskud

er det overskud, som fremkommer ved, at der i årets løb konstateres færre pensionstilfælde end forudsat i det tekniske grundlag.

Sikkerhedsstillelser

kan fx bestå i en bankgaranti eller pantsætning af et aktiv. Sikkerhedsstillelser skal anføres i en note til regnskabet til oplysning for blandt andre eventuelle kreditgivere.

Teknisk resultat

angiver summen af indtægter og udgifter vedrørende pensionsvirksomhed med tillæg af en beregnet forrentning af de gennemsnitlige pensionsmæssige hensættelser (fastsættes ud fra en forholdsmæssig fordeling af årets investeringsafkast på henholdsvis egenkapital og pensionsmæssige hensættelser).

Tilknyttede virksomheder

er virksomheder, hvori pensionskassen har bestemmende indflydelse.

Unoteret aktie

er en aktie, som ikke er genstand for notering på en fondsbørs.

Værdiregulering

er et udtryk for op- eller nedskrivning af et aktivs værdi ved anvendelse af de beskrevne værdiansættelsesprincipper.

ÅOK

står for årlige omkostninger i kroner. I opgørelsen af ÅOK indgår både direkte og indirekte omkostninger opgjort efter branchestandarden.

ÅOP

står for årlige omkostninger i procent. ÅOP måles som ÅOK i procent af medlemmernes depoter.

